

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, V., Józseftér 10,
hová minden küldemény
intézendő.

Zsidó felekezeti és társadalmi hetilap.

SZERKESZTI:

SZABOLCSI MIKSA.

Előfizetési feltételek:
Egész évre házhoz küldve . . . 8 frt
Fél évre 4 „
Negyedévre 2 „
Az »IFJUSÁG«-gal együtt
évente két forinttal drágább

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Tartalom:

A zsidóság és a közoktatásügy. Irta: Szabolcsi Miksa. —
A márcziusi ifjak utódai. Irta: Dr. Soltész Adolf. — A zsidó.
Irta: Haber Samu. — Infanteriszt Silberstein. (Tárca.) Irta:
Hazai Hugó. — Hírek. — Töprengés. (Vers Jedaja ha-Peni-
nitől.) Fordította: Dr. Klein Mór. — Irodalom. — Hirdetések.
A mellékleten: A szabadság ünnepén. (Vers.) Irta: Telekes
Béla. — A hitehagyott. (Elbeszélés.) Irta: Dr. Mezei Mór. —
Életképek. Irta: Dr. Seltmann Lajos.

Naptár:

Vasárnap (1898. márczius 13.) 5658. Adar hó 19-ike.
Hétfő 20-ika. Kedd 21-ike. Szerda 22-ike. Csütörtök 23-ika.
Péntek 24-ike. Szombat (Sabosz-Hachódes.) 25-ike.
Muszaf ima előtt bejelentik az ujhódat (mevorchin-ha-
chódes). Hetiszidra: Vajakhél és Pikudé. (Mózes II.
könyve 35. fejezete kezdetétől a 40. fejezet és egyszers-
mind a könyv végeig) Haftóra: »Kól hoom hoorecz jihu
el-hatrumo . . .» (Ezekiel 45. fejezete 16. versétől a
46. fejezet 19. verséig.)

A zsidóság és a közoktatásügy.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter a héten terjesztette az országgyűlés elé az ország közoktatásügyéről szóló évi jelentését; 400 quartoldalra terjedő, tanulságos és nagy fáradsággal összeállított, tabellákkal tarkított, nagy ügyszere-tetre és kiváló szakösmeretre valló kötetet, melyről csak azt sajnáljuk, hogy nem olvassák eléggé. A tanuló Magyarországnak a képe ez, örvendetes, szép kép, a jövő magyar műveltség képe, melybe hatalmas arányokban illeszkedikbe — a mi lapunkat, mint zsidó felekezeti újságot, első sorban érdekli — az immár teljesen magyarrá vált tanuló zsidóság, öregbitvén így a magyar erejét — mert: tudás erő — dicsőségét, fejlődési képességét.

A studium Izraelnek mindig nemes szenvedélye volt. Ha a népet, melyet a próféta a népek tanítójának nevezett; ha a népet, mely a könyvek könyvével ajándékozta meg az emberiséget és melynek tanai, ledöntvén a görög és római bálványokat, Istenre és a szeretet erkölcsére tanították a világot; ha a népet, melynek már 2000 év előtt voltak népiskolai törvényei; a népet, melyet Mohamed az irás népének nevezett; — ezt a népet, ha sötét időkben kizárták a tudás csarnokaiból és megakadályozták abban is, hogy maga emeljen ilyeneket: nem mondott le azért a studiumról akkor sem, hanem iskolává avatta gyülestermét, egyetemmé templomát. Izrael tanult, kutatott, könyveket írt és rendszereket állapított

meg a gheftóban is; népek tanítói kerültek ki onnan is. Hogy ne adná hát magát a tanulásra szabad országban, mely hazája lett, melyet szeret, imád és melynek népével egybe forrt elválaszthatlanul?

Tanul a szegénye, tanul a gazdagja, mert tanulás az eleme. Tudása, műveltsége, intelligenciája a magyar hazának válik javára. Mert minél több tanult emberei vannak az országnak, annál nagyobb a becsülete a külföld előtt; annál biztosabb fejlődése, annál nagyobb, annál hatalmasabb. Csak az irigység és korlátoltság rohajja föl hibául a zsidó ifjaknak, hogy olyan roppant számban adják maguknak a studiumra; a gondolkodó magyar hazafi csak örvend neki, hogy ezek az ifjak mennyire megnövesztik a tanult emberek számát Magyarországon; örvend neki, mert a tudás és intelligencia eme öregbitői szívükkel-lelkükkel, minden gondolatukkal és minden érzésükkel magyarok, a magyar műveltséget szaporítják hát, a magyar szellemet terjesztik, erősítik, fejlesztik.

Csak a studium iránt való páratlan hajlamuk magyarázza az aránytalanul nagy számot, melyben a zsidóhitű magyar tanulók a budapesti két egyetemet és a középiskolákat az egész országban frequentálják. A budapesti tudomány-egyetemen például — de mielőtt a statisztikára rátérnénk, engedtessek meg nekünk egy szerény megjegyzés a felekezetek sorrendjét illetőleg az egyetemi hallgatókról szóló tabellán.

A receptió előtt — tanúságot tehetnek erről olvasóink — sokat küzdöttünk azért, hogy ünnepléses tisztelgések alkalmából, különösen Ő felsége a király előtt a zsidó küldöttségek a felekezetek sorában jelenthessenek meg utolsóknak. A receptió meghozta nekünk ezt a kitüntetést, sőt felséges királyunk már a receptió előtt is vagy egy fél esztendővel Balassa-Gyarmaton így fogadta a Nógrád- és szomszédmegyei zsidóságnak a hódolatát.

Hogy milyen nagy súlyt fektet erre a magyar zsidóság, azt láthatta mindenki abból a nagy levertségből, melyet az előző (kőszegi) fogadtalás okozott, midőn a zsidók küldöttségeit az egyetek közé osztotta a bécsi ceremonienmeister. A tabellákon azonban és hasonló kimutatásokban, a hol a felekezetekről volt szó, a zsidók a receptió előtt is a felekezetek közé kerültek, mert hisz máshová nem is teheték őket. A cigányokat nem rakhatták elibök, mint a hajdani geographiákban, lévén a cigányok muzsikuskok és üstfoltozók, de nem külön felekezet. Most ez másképp lett. A receptió meg van. *Wlassics* Gyula dr. sokoldalú és páratlan tevékenységű kultuszminiszterünk fejezte be a művet, melyet kiváló elődje, Csáky Albin gróf kezdeményezett; igen, de befejezett egy másik művet is: a felekezetnélküliekről szóló törvényt is. Nem tudom már most, a logika milyen törvényei szerint tekinti felekezetnek a felekezetnélkülieket a miniszteri jelentés tabelláinak összeállítója, sőt, tekinti recipiált felekezetnek, recipiáltabbnak a zsidó felekezetnél, melynek elibe teszi.

Hogy nagyon nagy ezeknek a száma, az a tabella elrendezőjét nem vezethette, mert vannak ők mindössze *egyen*, a mi azonban nem gátolta őt abban, hogy a sorrendet így állítsa össze: római katolikusok, görög katolikusok, görög keletiek, evangélikus reformáltak, ágost. hitv. evangélikusok, unitáriusok, *felekezetnélküliek, izraelták*.

Kérjük Ő excellenciáját, a vallás- és közoktatásügyi miniszter urat: minthogy az ő jelentéséről van szó, tudatná az illető tisztviselő urral, hogy először a felekezetnélküliek azért lettek azokká, hogy felekezet ne legyenek, a mit a törvény nekik megenged; másodsor, hogy a felekezetnélküliek felekezete semmi esetre sem recipiált felekezet. A mi pedig a zsidókat illeti, azok igenis felekezet, még pedig recipiált felekezet. Kegyeskedjék hát mindezeknél fogva a tabellákat elrendező miniszteri tisztviselő ur a jövőben a felekezetnélkülieket valamivel hátrább tenni.

A kis kitérés után visszatérünk tárgyunkra.

A miniszteri jelentés adataiból és tabelláiból a következő, bennünket, mint felekezetet érdeklő statisztikát állítottuk össze:

A budapesti tudomány-egyetemen 4741 hallgató iratkozott be a múlt iskola év első felében és 4330 a második felévben. A tanév első felére tehát 411 hallgatóval több iratkozott be, mint a másodikra.

Az első felévre beiratkozottak között a zsidó hallgatók száma 1402-re rugott; a második felévben elmaradt 126, úgy hogy a nyáron csak 1276 zsidó hallgatója volt az egyetemnek.

A karok között a hallgatók a következőképen oszoltak meg:

A jog- és államtudományi fakultáson volt összesen 3194 hallgató az első és 2868 a második felévben. Ezek között zsidó hallgató 878 volt az első és 806 a második felévben.

Az orvostudományi fakultáson volt összesen 753 hallgató az első és 507 a második felévben. Ezek között zsidó 381 az első és 356 a második felévben.

A bölcsészettudományi fakultáson volt összesen 587 hallgató az első és 707 a második felévben. Ezek között zsidó 126 az első és 97 a második felévben.

Gyógyszerészek voltak összesen 120 az első és 113 a második felévben. Ezek között zsidó 17 az első és ugyancsak 17 a második felévben.

A műegyetemen a hallgatók száma összesen 1299 volt az első és 1120 a második felévben. Ezek között a zsidó hallgatók száma 509-re rugott az első és 423-ra a második felévben.

A szakosztályok között a hallgatók a következőképen oszoltak meg:

Az építészeti szakosztályon volt összesen 163 hallgató az első és 149 a második felévben: Ezek között zsidó 62 az első és 60 a második felévben.

A gépészmérnöki szakosztályon volt összesen 536 hallgató az első és 468 a második felévben. Ezek között zsidó 213 az első és 177 a második felévben.

A mérnöki szakosztályon volt összesen 552 hallgató az első és 469 a második felévben. Ezek között zsidó 216 az első és 177 a második felévben.

Az egyetemes és vegyeszeti szakosztályon volt összesen 22 hallgató az első és 21 a második felévben. Ezek között zsidó 10 az első és 9 a második felévben.

Rendkívüli hallgató volt összesen 26 az első és 13 a második felévben. Ezek között zsidó 8 az első és 2 a második felévben.

A Ferencz József-tudomány-egyetemen (Kolozsvárti) aránytalanul kisebb a zsidó hallgatók száma. 795 volt a hallgatók száma az első és 726 a második felévben. Ezek között zsidó 44 az első és 42 a második felévben.

Elenyészően csekély a zsidóhallgatók száma a ország 10 jogi akadémiáján (Pozsony, Kassa, Nagyvárad, Nagyszében, Eger, Pécs, Kecskemét, Debreczen, Sárospatak, Máramaros-Sziget, Eperjes) hol összesen 1220 hallgató volt, közöttük zsidó, mint az előző jelentésekből tudjuk, alig 4 perzent. A zsidó ifjak, bármily küzdelmébe és lemondásába kerüljön is legnagyobb részüknek, az ország legkiválóbb főiskolájába törekcsenek. Ha éhezniök kell is, de a leghorcsabb tanárokat akarják hallgatni. Hányan vesznek el a nyomorral való küzdelmükben, de azért csak ide vágyódnak, a tudomány forrásához; pedig mennyivel könnyebben élhetnek meg kisebb városban. Milyen megható ifjainknak ez az idealismusa, a tökély után való e törekvése. Hát ha szívére szolgálhatnak e sorok azoknak, kik deakjaink sorsán könnyíthetnek.

*

Középiscola 191 állott fönn Magyarországon a múlt iskolaévben (158 gymnásium és 33 reáliskola). Ezek közül a középiscolák közül 65 az állam rendelkezése,

67 az állam vezetése alatt állanak, a többi (59) a felekezetek autonóm főnhatóságát ösmeri el. Nem minden szégyenérzet nélkül konstatáljuk, hogy zsidó nincs közöttük, csak egyetlen alreáliskola Vágújhelyen, mely ott, a magyarosodás érdekében való-ágos missiót teljesít. De hát hiába! Mikor a felekezetek középiskoláikat megteremtették, a zsidó még pária volt és dehogy tehette volna ugyazt, mit más felekezetek tettek. Most pedig már más szelek járnak az iskolaalapítás dolgában. A tendencia most az államosítás. A felekezetek most nem állítanak középiskolát, inkább az államnak szolgáltatják ki azokat rendre. A miniszteri jelentés szerint magában a lefolyt egy esztendőben négy gymnasiummal szaporodott az állami középiskolák száma tisztán államosítás által. Mindezek ellenére várva várjuk az első teljes zsidó gymnasium fölállítását Budapesten, mi a század végén fog megtörténni a Fraystädtler-féle alaphól. Ebbe a gymnasiumba keresztény tanulókat ép úgy fognak fölvenni, mint zsidókat, a mint ez különben a vágújhelyi realiskolában, szintugy a zsidó községek által fönntartott több kereskedelmi iskolákban történik. Annál nehezebben várjuk ezt, mert a középiskolákat frequentáló zsidó tanulók száma tényleg minden arányon felül való, a mit a miniszteri jelentés is föltűnőnek mond egy helyen. Dicserni, vagy becsmérlni akarja-e ezért a zsidókat ez a miniszteri megjegyzés, azt nem tudjuk kitalálni.

A 191 középiskolába a mult iskolaévben összesen 56.946 tanuló járt, 46.702 a gymnasiumokba és 10.243 a realiskolákba. Ha a tanulókat felekezetekre osztjuk föl, ilyen adatokat nyerünk:

	járt összesen:	gymnasiumokba:	realiskolákba:
Római katolikus	23 137	19.414	3.723
Görög katolikus	2 333	2 264	69
Görög keleti	2.720	2.361	359
Ág hitv. evang.	5 344	4 287	1.057
Ev. reform.	7.578	6.949	629
Unitárius	395	375	20
Izraelita	11.647	7.965	3.682

Legtöbb, mint látjuk (jegyzí meg erre szóról-szóra a miniszteri jelentés) a kath. tanuló: 43,5%, és feltűnő, hogy számra nézve a katolikus tanulók után mindjárt az izraeliták következnek.

*

A miniszteri jelentés legérdekesebb, leggazdagabb és legtanulságosabb része a népoktatásról szóló fejezetek és tabellák, melyek maradandó értékkel dicsekedhetnek.

Nem olyan mértékben mint a középiskola terén, de hódít az állam a népoktatás körül is, és ha messze is vagyunk még a népiskola államosításától, azért már látjuk az utat, mely előbb-utóbb arra fog vezetni. Sőt azt hiszem, már be is léptünk az államosítás jegyébe. A magyar állam, mely az alkotmány helyreállítása óta mindössze 1091 iskolát állított föl, ebben az esztendőben 268-czal szaporította iskoláit, míg a felekezeti iskolák ugyanebben az egy évben 189 iskolát veszítettek. Beolvasztatta őket az állam. A vesztesek közt a zsidó népoktatás 5 iskolával szerepel, úgy hogy 533 iskolánk a lefolyt tanévben 528-ra apadt le. A róm. katolikusok 51-et veszítettek, a görög katolikusok 11-et, az ágostaiak 9-et, az evang. reformáltak 103-at, az unitáriusok 5-öt, a zsidók szintén 5-öt. Szaporodni, őszinte sajnálatunkra, csak a görög keletiek iskolái szaporodtak: 11-gyel. Őszinte sajnálatunkra azért, mert ezek az iskolák legkevésbé magyarok. Ennek a felekezetnek, mely 2.064.889 lelket számlál, 1789 iskolája van Magyarországon és ezeknek — a mi való-ágos gyalázat! — csak fél perzentje tiszta magyar.

A zsidó népiskolának ezzel szemben 95 perzentje tiszta magyar, de a többi 5 perzentben is teljes sikerrel tanították a magyar nyelvet.

Ha meggondoljuk, hogy a nem tiszta magyar tan-nyelvű népiskolák száma az országban még mindig 7003-ra rug és hogy ezek között 2217 olyan iskola van, melyben a magyart minden siker nélkül tanították, ha ugyan tanították, — igazbűszkeséggel tekinthetünk a zsidó népiskolára, mely az evang. reformáltak iskolái után (ezeknek 99 perzentje tiszta magyar) a legmagyarabb a felekezeti iskolák között. A római katolikus iskoláknak ugyanis csak 66 perzentje tiszta magyar, az ágostai evangélikusokéinak csak 32, a görög katolikusokéinak csak 15 perzentje tiszta magyar. A görög keletieknek plane, mint már említettük, csak fél perzentje (Az összes népiskolák száma 16.915, ezek között állami 1359, községi 1910, magániskola 162, egyesületi 901, a többi [13.460] mind felekezeti.)

Tanítói képesítés dolgában a zsidó iskola legeöl áll az összes felekezetek között. A 995 zsidó tanítónak 97½ perzentje szerezte meg az oklevelet, míg az utánuk következő képesített róm. katolikus tanítók nem érik el egészen a 90 perzentet. (Az összes tanítók száma 26 650; 500-zal több, mint az előző évben. Szaporodtak első sorban [465-tel] az állami tanítók.)

S még egyet. Van 1249 tanító, ki csak keveset beszélt magyarul; ezek közt van zsidó tanító: egy. Van 506 tanító, ki egyáltalában nem beszélt magyarul; ezek közt zsidó tanító nem volt egyellen egy sem.

Iskoláink tehát oltárai és tanítóink apostolai a magyarságnak; de ugyancsak ezek az iskolák fönntartói és tovaplántalói egy neme-sabb zsidó szellemnek; azért fájlaljuk olyan nagyon, ha iskoláink fogynak. Fájlaljuk mint magyarok, fájlaljuk mint zsidók.

Plane, ha az iskola elmaradott vidéken szűnt meg, azt mint kultüremberek is fájlaljuk, mert a zsidó iskola világosságot vitt be a sötétségbe.

A zsidó tankötelesek száma az elmult évben 145.021 volt; 831-el több, mint az előző évben. (Az összes tankötelesek száma 2.939.000 volt, 8434-gyel több, mint az előző évben. A zsidó lélekszám 20½ perzentje tanköteles, az általános perzent nem egész 19½.)

A 145.021 zsidó tanköteles közül tényleg iskolába járt 117.705 gyermek, azaz a tankötelesek 81 perzentje. Ebben a tekintetben a zsidók a 7 felekezet között 4-ik helyen állanak.

Ennek a magyarozatát már többször adtuk. Tulajdonképen úgy áll a dolog, hogy a magyar zsidók egyik része a legjobb iskoláztató; a galicziai határon lévő rész nem küldi a gyermeket a nyilvános iskolába, hanem taníttatja a chéderben, galicziai melamednél. Ott a tankötelesek 40 perzentje sem jár nyilvános iskolába, míg az előre haladott vidékeken iskolába jár minden zsidó gyermek. A statisztika természetesen nem disztinguál, hanem generalizál és konstatálja, hogy a zsidók iskoláztatás dolgában 4-ik helyen állanak a felekezetek sorában, holott az iskoláztatás mindig erőssége volt a zsidóságnak.

Hogy ez így van és nem másképen, arra nézve szolgálunk egy-két példával:

A miniszteri jelentés tabelláiból megtudjuk pl., hogy Máramarosban 10.436 tanköteles zsidógyermek van, ebből iskolába járt 3.101, azaz nem járt 7.335.

Vagy lássuk a szomszédmegyét, Ugocsát. A zsidó tankötelesek száma ott 2.035, ebből iskolába járt 1.030, tehát nem járt 1.005.

Most nézzünk más két megyét:

Bácsbodrog megyében a zsidó tankötelesek száma 2.170, ebből iskolába járt 2.207, azaz a tanköteleseken kívül járt 37 nem tanköteles is.

Fejér megyében (Fejérvárral együtt) a zsidó tankötelesek száma 1.603, ebből iskolába járt 1.602, nem járt tehát 1.

Míntha csak más világrésről volna szó és nem más megyéről.

De azért a bácskai és a fehérmegyei zsidó is csak a negyedik helyen iskoláztató, mert a máramarosi és az ugocsai kedves testvér az utolsó helyre sem méltó.

És a kaftános megyékben zsidó felekezeti iskolák sincsenek. Bácsban és Fejérben 36 az iskolák száma. Máramarosban és Ugocsában egyetlen egy sincsen.

Ez a visszamaradt rész szégyene a magyar zsidóságnak; már csak ezért is legyünk rajta, hogy az itt lévőket iskolák és tanítók segítségével magunkhoz emeljük, a kik pedig még otthon vannak Galicziában, azok el ne is jöjjenek.

*

A miniszteri jelentés új részlete a polgári iskolák statisztikája. Polgári iskola van mindössze 268 (22-vel több mint az előző évben), ezek közül 66-ot a felekezetek tartanak fenn, a zsidók 8-at. (Mi kilenczről tudunk. Szerk.) A polgári iskolák tanulójának száma 38.824, ezek közt zsidó 10,995, a mi meglepően nagy szám.

Felső kereskedelmi iskola 37 van az országban (ezekről is a jelen miniszteri jelentés ad legelőször részletes kimutatást); ezek közül csak kettőt tartanak fenn a felekezetek, a kettő közül egyet a nagy-kanizsai izr. hitközség. A kereskedelmi főiskoláknak összesen 5.072 tanulója van, ennek fele, 2,536, zsidó.

Az országos izr. tanítóképzőbe 132 zsidó növendék járt, más tanítóképzőkbe 58, a tanítónőképzőkben 159 zsidó leány tanult.

Az árvaházakban a miniszteri jelentés szerint 298 zsidó árvát nevelnek. (Tudtunkkal csupán csak a pesti izr. hitközség és az izr. jótékony nőegylettől fönntartott három árvaházban is jóval több árvát nevelnek és tanítanak.)

Iparos- és kereskedő tanoncz-iskola 369 van az országban. Ezekbe járt 75.144 tanoncz, köztük 9.661 zsidó. (6 961 az iparos tanoncz-iskolába és 2.700 a kereskedő tanoncz-iskolába; ebből a számból azt látjuk, hogy a jövőben jóval több lesz a zsidó iparos, mint a zsidó kereskedő, a mi nagyon figyelemre méltó dolog.)

A pesti izr. hitközségtől fönntartott Izr. siketnémák országos intézetéről külön kis fejezetben emlékszik meg a miniszteri jelentés, a mi nagy kitüntetés. különösen ha meggondoljuk, hogy az orsz. rabbiképző-intézetnek 11 tanárával és 71 növendékével (annyi volt az előző évben), éppen egy sort szentel a respectabilis kötet.

*

Emelkedést, javulást és gyarapodást konstatál a miniszteri jelentés a közoktatás összes térein. A számok tükrében valósággal látjuk a virágzást, a pezsgést, a fejlődést és ajkunkon ima kél: adja az örökkévaló Isten, hogy a világszabadság, az emberiség ideáljai javára Magyarország így haladjon az idők végéig. **Szabolcsi Miksa.**

A márcziusi ifjak utódai.

A ki még életben van a márcziusi ifjak közül, az a néhány fiatalszivű aggastyán, csodálkozva nézi a mai fiatalságot és megdöbbenve kérdi:

— Ezek a mi utódaink?

Ötven évvel ezelőtt az egyetemi fiatalság a szabadságért, az egyenlőségért és a testvériségért lángolt és szent rajongással kardot fogott, félredobva könyveit, s vérével áldozott a nagy eszmék oltárán. Ma egy kissé megváltoztak az idők. A mai egyetemi ifju legföljebb annyiban hasonlít elődeihez, hogy szintén félre dobja a könyveit, mert tanulni nem szeret; ellenben kard helyett dákót forgat kezében s a szabadság, testvériség, egyenlőség ideáljai helyett a fajgyűlölet ocsmány jelszavaiért hevül. Ötven évvel ezelőtt *Petőfi, Vasvári, Jókai* voltak az ifjuság bálványai. Ma *Luegerért* lelkesülnek az Alma-mater fiai.

A budapesti egyetemen két pártra oszlik a fiatalság. Az egyik a *magyar antiszemita*párt, a másik a *reform*párt. Az első van többségben; tagjaiból alakult az Egyetemi Kör elnöksége és tisztkara, az ő »elveiket« hirdeti az ifjuság kis lapocskája, az »Egyetemi Lapok«. Ennek a kis ujságnak érdemes néha egy-egy sorát elolvasni. Tanulságokat merithetünk belőle »a jövő reménységének«, a magyar főiskolai ifjuságnak szelleméről, erkölcséről. A legutóbbi számában például megolvashatjuk, hogy a két egyetemi »párt« fegyverszünetet kötött bizonyos »körülmények« miatt. Ez a »körülmény« tudniillik a márcziusi napok ötvenedik évfordulója.

»... immár a nagy márcziusnak rügyfakasztó idusát. ünnepeljük« — írja a »szerkesztő«. A budapesti egyetemi polgárság *egy szívvel-lélekkel készül a nagy ünnepre*. Pár héttel előbb még egymás ellen küzdött viharzó szenvedélyvel, elkeseredetten. Hova tünt e harc, hova simultak a pártszenvedélyek háborgó hullámai? Talán a *márcziusi szellő* enyhe, szelid fuvalmára ültek úgy el a nyugtalan hullámok? Igen...

Két röpke hét és a *márcziusi ifjakhoz méltóan fogjuk megünnepelni márczius idusát*. És talán nem fog eltelni rá két hét s újra sorompóba lépnek a küzdők, a hullámok fölcsapnak s lobogóinkon a »Béke!« jelszavának helyén felragyog a régi jelszó:

Sumus qui fuimus! Fel a küzdelemre!

Van-e, a ki mosolygás nélkül tudja olvasni ezt a gyermekes bombasztot? A »nagy márczius rügyfakasztó idusáról« mernek beszélni ezek a fiatal emberek; a márcziusi ifjakhoz *méltóan* akarnak ünnepelni az ifju Luegerek. És aztán büszkén verik a mellüket:

»Sumus, qui fuimus!«

És hozzá teszik:

»Fel a küzdelemre!

Az ember azt hinné, ezeket olvasva, hogy ezek a derék fiuk, ha kissé banálisan fogalmaznak is — hiszen elvégre még csak diákok —, de lelkes, szabadságszerető, ideálokért rajongó gyerekek, a kik komolyan törekszenek

méltók lenni a *márcziusi ifjakhoz*. Ha nem így van, csak nem merik olyan büszkén odakiáltani, hogy:

Sumus, qui fuimus! Ezt a büszke jelszót, a mely nem jelenthet mást az egyetemi ifjuság ajkán, hogy azok vagyunk, a kik ötven év előtt voltak, elődeink! És ha szomszédságában látjuk azt a tüzes csatakiáltást, azt kellene hinnünk, hogy a mai fiatalság is, felbuzdulva a nagy évfordulón, »a márcziusi szellő enyhe, szelid fuvalmára« az élet nemes harczában azoknak a nyomdokain indul, a kiknek emlékezetét megünnepelni van bátorsága, a kiknek méltó utódjául hirdeti magát. Ha nem így van, akkor azok a tüzes frázisok nevetségesek; és az a fiatalság, a mely a márcziusi jelszavakat teszi nevetségessé, istenkáromlást követ el.

Ez pedig így van. A »sumus, qui fuimus« azt jelenti, hogy csak olyan antiszemita vagyunk, a milyenek voltunk a »fegyverszünet« előtt; nem kötöttünk békét a zsidókkal, csak ideiglenesen beszüntettük a köpködést, nehogy »márczius idusán« visszaköpjének reánk és beszennyezzék a diszmagyar ruhánkat. Mert igenis mi diszruhát öltünk, parádézunk, elszavaljuk a »Talpra magyar«-t és szónoklunk a szabadságról, egyenlőségről és testvériségről. És mert *Petőfi* is elszavalta a »Talpra magyart« és *Vasvári* is szónokolt és *Jókai*, meg a többiek is mind ugyanezekről a témákról szónokoltak (noha nem voltak diszmagyarban), tehát mi méltók vagyunk hozzájuk. Ámbár ők nem voltak diszmagyarban, hanem sokkal kopottabbak voltak mint mi, tehát voltak egészen méltók hozzánk. Továbbá ők nem igen nézték a bajtársaik orrát, ellenben együtt indultak »fel a küzdelemre« a zsidó honvédekkel; de ez nem tesz semmit. A világ azóta nagyot változott. Akkor az osztrák sereg ellen harczolt a honvéddé lett diákság; most a magyar egyetemi polgárok üdvözlő táviratot küldenek Ausztriába *Lueger*-nak. Igaz, ez némi különbséget tesz köztünk, de azért mi méltók vagyunk hozzájuk és tele torokkal kiáltjuk:

— Fel a küzdelemre!

Ez ma annyit jelent, hogy ha majd elmulik »márczius rügyfakasztó idusa« és elszavaltuk szép mondásainkat a szabadságról stb.-ről; megkoszoroztuk a nagy halottak sirját, a kik a nagy ideálokért éltek és haltak; akkor újra kezdődik nemes küzdelmünk a *Kohnok* és *Schlesingerek* ellen és *Talpra magyar*-t felváltja a *zikkencszalkcenc*. Hanem azért mi méltók vagyunk a márcziusi ifjakhoz és nem pirul az arcunk, mikor szent sirjaiknál szónokolunk és nem remeg a lelkünk arra a gondolatra, hogy hátha fölpattannak a sirok és a nyugalmukban megháborított halottak elkergetik az istenkáromló utódokat a megszentelt rögök mellől.

*

Tisztelt egyetemi polgárok, van egy szerény indítványunk. Még van az uraknak három napi gondolkozási idejük. A pokolba azzal a fegyverszünettel. Ne méltóztassanak ünnepelni. Higyjék meg, hogy azok az ötven év előtt élt és azóta nagy részben megboldogult

fiatal emberek, *Petőfi* stb. nem érdemlik meg, hogy Önök ünnepeljék őket. Tessék elhinni, hogy nem érdemlik meg. Hiszen ők nem voltak tagjai a Magyar Antiszemita Pártnak és fogadni mernék akármibe, hogy ha föltámadnának, egyetlen egy sem szavazna az Önök jelöltjeire. Bolond rajongók voltak azok, a kik egészen másképp értelmezték az egyenlőséget, szabadságot és testvériséget, mint önök. Ők ugyanis úgy értették ezt, hogy minden ember legyen egyenlő, legyen testvér és szabad. Önök ellenben úgy értik, ugy-e bár, hogy minden ember legyen . . . stb. stb., de a *zsidó*, az nem ember.

Ellenben antiszemita lehet mindenki. Például *Wolfner* Pál ur is, a ki az önök pártjának oszlopos tagja.

Dr. Soltész Adolf.

A z s i d ó.

Nem tud elpihenni. Csak föl-föl hangzik a tovább-tovább. A világjáró Ahasverus ma is — a Judas, kit mindenütt idéznek. Hiába mutatkozik a világosságban; hiába ölti többi embertársai ábrázatát; hiába veti le reá kényszerített külsőségeit: a ghetéből veszik elő fogalmát. A ghetéből, a melynek zsidaja volt az ijesztő — kicsiny gyermekeknek, csakugy mint a kéményseprő.

Oh, a zsidó is fekete ember, fekete mint az ördög, gonosz mint a megtestesült sátán és minden rosznak magában foglalója, a miként a Pandora szelenczéje.

A Luczifer végig kíséri az embert az élet történetén, csak az alakja más-más időszakonként; minden kornak megvan a maga sátánidéző Faustja, ha nem is mindig a laboratóriumban és a Pandora szelenczéjét is megnyitja minden idő, hogy kiáradjon belőle mind az, a mi romlást hoz. Ez történeti igazság; de történeti igazság az is, hogy keleten és nyugaton, multban és jelenben minden eredendő bajért, mely az emberiséget kíséri, s a mely forrása minden átalakulásnak, fejlődésnek, a gyöngéket okolták és a gyöngéket igyekeztek meglakoltatni. A gyöngéket, a kiket erősekként állítottak oda s a kiket csak a szenvedésekre aczéloztak meg s tettek erősekké elviselésükre.

Mert micsoda mérlegelése az a tényeknek, micsoda ellenmondás az erők és a tömegek hatalmával: azt állítani és vitatni mindenütt beláthatlan idők óta, hogy az a maroknyi zsidóság, szerteszórva a világ négy sarkára, nálánál százszor, ezerszer nagyobb tömegeket dönt a a romlásba és bont elemeire? Pedig mindig, az ösmert történelem egész folyamán, Jézus előtt és után, Egyiptom óta állandóan, az az ijesztő csatakiáltás harsog föl a bomladozó társadalom ajakán: zsidó a bűnös, zsidó a vétkes.

Kis gyermekeknek való mese: jön a zsidó, elvisz. Spanyolország kikergette a maga zsidaját, a melyről azt hitte, hogy elviszi. Négy század mult el azóta; de a zsidó bomlasztó ereje, ördögi hatalma nélkül is mind kárba veszett, eluszott az a kincs, a mit egy fölfedezett uj

világrész kiaknázatlan rengetegei, kincses bányái, dus kalászt termő, őserővel teli rónái nyujtottak. Hova levének, hisz ezt a zsidó nem vihette el, és hová tüntenek a spanyol erkölcsök, társadalmi erők, államhatalom, a melyek négy teljes szszadon át nem érezték annak a mindenütt panaszolt rosznak semmiféle erejét, semmiféle befolyását, semmiféle romlasztó hatását?

Nyílt kérdés ez, mely megannyiszor fölujul valahányszor végig süvit egy-egy ország hegyein, rónáin: jön a zsidó, vagy itt a zsidó.

Nálunk is in floribus zsendül most ez az irányzat. A társadalomnak, a közéletnek baja van, nosza előállanak: itt a zsidó, az a zsidó amelyiknek fogalmát a ghetből idézik. Lehet az illető bankdirektor, járhat kifogástalan frakkban, viselhet selyem mellényt és briliáns gombokat, essen bár olyan távol a vallásos zsidóságtól mint Makó Jeruzsálemtől: a ghetto zsidója ő. Sőt éppen e külsőségek miatt a ghetto zsidója ő. Mert az a nevezetes ennek a kérdésnek a természetrajzában, hogy mindig akkor és ott támad, amikor és ahol a legteljesebb mértékben leveti a zsidó ennek az örök fogalomnak minden alkotórészét és többi embertársaival külső és belső hasonlóságban keresi hivatását.

Minden szabad, csak éppen ez egy nem. »A hazai sajtó saturálva van a judaizmussal« — kiáltja oda az egyik főúr, akinek »nem boldog a magyar«. A másik pedig hiába meséli el az ő nickel órájának történetét, amelyikben az is meg vagyon írva, hogy írója szivtelenül ment el a nyomor mellett s csak akkor indult meg a nyomoron, amikor látta, hogy azon a még nagyobb nyomor igyekezett könyörölni...

A nagy tömeg másként cselekszik. Elmegy a nyomor mellett — bár aranyakat szorongasson zsebében — és nem indul meg azon, mikor a kisebb nyomoron a még nagyobb nyomor segít. Emlékeztetőül pedig nem tart nickel órát, hanem néppárti kiáltványokat ad ki a keresztény Magyarország megmentésére és antiszemita pártot csinál az egyetemen, mint az 1848-iki ifjuság — utódja.

Mert mindennek a zsidó az oka; nem az, a ki kifáradva a társadalom ütötte sebekben, avagy azokból ki sem gyógyulva, a Jeruzsálemi kőfalnak támasztva fejét, lerogyva imádkozik, holott a zsidó ez; hanem az, aki eltanulva az élet küzdéseit, eltanulva a keresztény társadalom erkölceit, levetvén magáról az elkülönítés ősmertető jeleit, a ghetből kiszabadulván, azon czélokért, azon eszmékért lelkesedik, fárad mint többi polgár- és honfitársai. Pedig ez nem az a zsidó, akinek emlékét idézik, s nem az, akit a történelem folyamán minden időkben a bajok egyedül való okául állítottak oda.

Hát mi ad jogot az egyéni érvényesülésre, a közjavakért való küzdésre, a legnemesebb, a legmagasztosabb szemék szolgálatára? Származás? Hitvallás?

Az.

Ezt hirdetik évezerek óta azok, akik a zsidót a

minden korok romlásának, bomlásának egyedül való ősforrásául állítják oda.

Minő önámitás!

Hiszen ezt egyedül csak a zsidóval szemben vallják, avval a zsidóval szemben, akit legkevésbé befolyásol hitvallása és származása, melyeknek kötelekeit meglazítja, sőt elszakgatja s csak eszmei kapcsolatait tartja fenn, ha tartja. Azokat az eszmei kapcsolatokat, amelyek eredendő forrásai a társadalom-mozgató, államformákat befolyásoló kontinentális erőnek: a kereszténységnek. A tizparancsolat. Ez a társadalom és az államok rendje, erkölce. Ez a mienk. Ez Mózes által istentől adatott.

Jézus is csak betölteni jött el ezeket és nem eltörülni. Akik a judaizmus ellen küzdenek, többet akarnak: eltörülni. És azon kezdik, hogy legelebb is eltörlik. Mert nem tisztelik az apát, anyát — ez a zsidó vallás —, akitől lettek. És megkivánják a másét: asszonyát, szamarát, minden marháját. (Zichy Géza gróf éppen most irt erről vigjátékot.)

Akikről a judaizmus éneke szól: szintén így tesznek. Akik a judaizmust őrzik, azokra az Atzél báró nickel órája emlékeztet. Ez az óra fényes, de értéktelen, azért lökik félre, akik az aranyat szeretik: péterfillér avagy egyéb arany képében. . . . Enfin Atzél báró is judaizmusban szenved.

Haber Samu.

TÁRCSA.

Rezerviszt Silberstein.

(Folytatás és vége.)

A kocsis közibéje vágott a lovaknak és most már a Silberstein igazán énekelhette volna az egykori kasszárnya-nótát, a melyik arról szól, hogy slingölt zsebkendőbe hullattja a könyjét.

Hanem a Silberstein nem énekelt. Sirt . . .

Másnap már katona volt újból. Reserve-Corporal Silbersteinnak hívták és beosztották a harmadik czugba.

Harmadnap vitte a gőzös őt a többivel oda, a hol akkor igen olcsó volt az emberélet.

És mikor Bródnál bementek a hegyek közé, avval az öntudattal, hogy ma vagy holnap ellenségre bukkanhatnak, akkor, hej, még csak akkor szorult el a szivük a katonáknak.

Az ezredes ur beszédet tartott, vitézségre intette őket és fogadalmat tétetett velük, hogy egyik a másikat el nem hagyja. A szomszédok kezét fogtak egymással és megszorították egymás jobbját. Aztán előre!

Előre!

Oda, a hol száz halál leskeiődik minden bokorban, minden házromban, előre az ismeretlenbe.

A Silbersteint pedig a szomszédjain kívül még egyéb is kísérté: az aggodalom az otthon maradt feleségért.

Mit csinálhat az most?

Talán fekszik betegágyában és hívó szóval keresi az urát. Talán, mikor egy életet adott, a maga életével fizetett érte. És a gyermek? Hogy nem csókolhatja őt meg, hogy nem veheti a karjaira!

Levélnék, póstának hire sem volt. Ki tudja, hol maradt el az a levél is, a melyiket a Silberstein oly nehezen várt.

A csapat pedig haladt előre. Járatlan utakon, térdig érő sárban, sziklákon, — éhesen és fáradtan, csak előre!

Oh, be nehéz napok ezek! Oh, be keserves éjszakák.

Kimerülve, fáradtan, éhesen, rettenetes hosszú menetelések után oda értek a derventi kis erdő mellé, a hol — úgy hangzott a hír — találkozni fognak az ellenséggel.

Nagyon alkalmas nap volt ez az emberölésre: az engesztelés napjának előünnepe, erev jom kippur.

Az átelleni hegyről — jó messze van még — füstfelhők látszanak. Ott az ellenség lövöldöz.

A Silberstein századja lassan kuszott előre. A fegyver töltve, a szív is telve bosszuvágygyal és öldöklő kívánsággal; csak löni lehetne már. A század feloszlik rajokra (svárma), s rajonkint nyomul elő. A Silberstein raja vezet.

Egyszerre végig bűg a levegőn valami, mint mikor a cséplőgép ebédre szólítja a munkásokat. Ez is ebédre szólító. Hanem itt a halál óhajt falatozni. Az átelleni hegyről meglátta a bosnyák a katonákat és most ágyúval lövöldöz rájuk.

A Silberstein leveti magát a földre, a többiek utána. Az ágyugolyó a hátuk mögött belevágódik a földbe és nagy port ver föl. Nem tett kárt senkiben. Most már igazán előre.

A hegyről okádja a sok puska a golyókat, melyek mindegyike embervért kíván. A katonák elsápadnak, de a gyilkos tűzben csakhamar kipirul az arcuk. Auf! Nieder! Aztán schiessen! Lődd az ellenséget, mert bizony téged lőnek agyon.

A Silberstein svármája megy előre s nem fél. Talán sejtik a bakák is, hogy otthon egy gyerekágyas asszony fekszik az ágyában és imádkozik a zsidó asszony imádságos könyvéből, a »tchinéből«, olyan imádságot, a melyiket bizonytalán meghallgat az Isten. Azt kéri az Istentől, hogy védje meg az urát, a gyermekének az apját.

A sok gyilkos golyó pedig bűgva repül szét a levegőben, és a mint az infanteriszt Kerekes egyszer későn talált lebukni, a golyó keresztülfurta őt. A Kerekes elesett, ott maradt, — ki törődik most *egy* haldoklóval — a többiek szuronyt tűznek a fegyvereikre, most már emberember ellen. A sötétség is kezd leszállani, az ellenség mind jobban összeszorul, a támadókat lelkesíti hátulról a horniszt Lakatos riadója: Bájnéttal, bájnéttal az ellenségre, aztán »Hurrá« kiáltással rávetik magukat a futamodó bosnyákra.

Vér patazik a sziklákon, nyögve sohajt egy pár magyar emitt, amarra egy pár bosnyák, — hanem az ellenséget visszaverték.

Ez volt a »Kol nidre este!«

A Silberstein fáradtan feküdt le a csupasz földre. Ki volt merülve végképpen. Egy ital vizért epedt a szája, és már kezében volt a feldflaskája, hogy el megy vizet keresni, mikor eszébe jutott, hogy ma kol nidre estéje van. Az engesztelés estéje! A mikor a zsidó ember kibékül önmagával és embertársaival, a mikor bocsánatért esdekel vétkéiért az Istennél. Az az este, a mikor a zsidó ember sanyargatja a testét, hogy méltó legyen Isten bocsánatára.

A szomszédja, a frajter Holczer, odaszólt hozzá:

— Samu, alszol?

— Nem.

— Tudod-e, mi van ma este? Kol nidre!

— Tudom. Bőjtölök. Hát te bőjtölsz-e?

— Tegnap óta már. Nincs egy harapás kenyerem.

— Testvér, szól a Silberstein, ne mondanánk el egy imádságot? Ki tudja, mondhatjuk-e holnap!

A Silberstein elővette az imádságos könyvet és a homályos éjszakában betűzte az imádságot.

Uram, uram vétkeztünk ellened.

Másnap »raszt« volt. Pihenőt adtak ennek a századnak és egy másikat küldtek be a tűzbe.

A katonák puczoltak, foltoztak és mentek tudakozódni, meg vagyunk-e még mind.

Egy bokor mellett a Silberstein huzódott meg egy pár zsidóval. Ott volt a frajter Holczer, az infanteriszt Knopp meg a Löwy.

Nem igen beszéltek, a lelküket nyomta valami.

Egyszer aztán felállt a Silberstein.

— Fiuk, szólt, ma jom kippur van. Mi itt hárman vagyunk; a zászlóaljnál lesz még hét zsidó. Álljunk össze és tartsuk meg az istentiszteletet úgy, a mint tudjuk. Én nem hiszem, hogy az alezredes ur meg nem engedné.

Az alezredes ur megengedte. Egy szó nélkül megengedte. Sőt azt mondta, hogy egy felégetett viskó romjaiba félrevonulhatnak a zsidók; imádkozzanak ott, ott nem zavarja őket senki.

Két patronás ládat egymásra állítottak, a kapitány ur adott egy asztalkendőt, azzal leterítették a ládákat, két szál gyertyát is kaptak egy másik tiszt urtól és mikor így mindent elrendeztek, akkor a Silberstein odament az imádkozó hely elébe és megüté a mellét, óh uram és én királyom bocsásd meg ha vétkeztünk ellened.

A többi zsidók mondták utána az imádságot. Nem kívülről, könyvből. Olyan kicsiny könyvből, a mi nem sok helyet foglal el és a mely elkisérheti a zsidó embert még a háboruba is.

A katonák aztán ott imádkoztak a leégett házromban és ha valaki a bakák közül arra járt, a többiek elkergették őt.

— Mit mászkálsz ott? Ne zavarj őket. Nagy ünnepjük van a zsidóknak, azok imádkoznak ott.

Oh, nagyon jól megfér a nem zsidó a zsidóval, mikor egyformán nem ér semmit egyiknek az élete se.

Ugy déltájban történt aztán, hogy odaüzent az őrmester ur a zsidóknak, kész a menázi, jó lesz, ha esztek, mert ki tudja, mikor juthattok megint hozzá.

A zsidók három napja már nem ettek főtt eledelt. Egy kis komisz kenyér tartotta bennük a lelket. Hanem azért nem volt egy se, a ki oda ment volna a menáziért. Imádkoztak tovább.

A Reserve-Corporal Samuel Silberstein is imádkozott. Talán nem is magáért imádkozott. Talán inkább az otthon hagyott asszonyért imádkozott. A szive megérezte, hogy otthon baj volt.

Édes jó Istenem, hiszen olyan könnyen történhetik olyan asszonyok baja, a ki két hete anya. Kivált ha annak az asszonyoknak az ura lent van Boszniában a halál torkában. A szegény Silbersteinné talán agyon sirta magát, talán a szive szakadt meg az ura után való vágyakozásban, talán a tudós asszony nem eleget törődött vele, — ki tudná mi volt az oka annak, hogy a Silbersteinné jom kippur napján haldoklott.

És míg az ura zokogva könyörgött a derventi kalyibában, hogy segítse őt haza a jó Isten a felesége meg a gyermeke mellé, addig a felesége ágya mellett siró zsidó asszonyok csittitották az asszonyt, a ki hívta az urát, nehéz, fuldokló szóval hívta . . .

Az ura nem jött. Az ura ott imádkozott a pajtáisaival és hej! de szivből imádkoztak mindannyian.

A visszavert ellenség azonban a kudarcot nem hagyta annyiban. Azokon a járatlan sziklacsapásokon, a melyeket csak a bensülött ismert, nyomult előre. Elrejtett hasadékok között meghuzódott és egy kedvező pillanatban rálőtt a pihenő csapatra.

A lövés zajára riadalom támadt. A katonák sorakoztak és futva rohantak az ellenségre, a kit csak a fegyverfűstről lehetett észrevenni. A zsidók a többiek között harcolnak, imádságtól megedzett lelkiérvvel.

A káplár Silberstein, a ki tegnap vezetett, most hátul van svármájával.

A golyók füttyölnek jobbra-balra, az előrenyomuló csapatból itt is ott is véresen bukik el egy alak.

Az egyik golyó eltéved. Az első sorban harcolók fölött átsiklik és belemegy a földbe. Csak egy kis árkot hasít, aztán újból belesivít a levegőbe. Ezt úgy hívják, hogy »Geller«. Az ilyen geller-golyónak azonban még mindig von annyi ereje, hogy kioltsa egy ember életét.

A káplár Silberstein, a mint követné az előtte levőket, szinte belefutott a gellerbe. A golyó alacsonyan járt, épen a szívében találta.

A Silberstein lerogyott a földre, elsikoltotta a felesége nevét és hörögve haldokolt . . .

A felesége hulláját gyászoló zsidó asszonyok akkor emelték le az ágyról és tették le a csupasz földre.

Mivel hogy por voltál és porrá léssz! . . .

Hazai Hugó.

Előfizetési felhívás.

Tisztelt előfizetőinket, kiknek előfizetése márczius hó 15-én lejár, szintugy azokat, kiknek előfizetése már elébb járt le, tisztelettel kérjük, méltóztassanak előfizetéseiket megújítani, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

Előfizetési árak:

Egész évre	8 frt — kr.
Fél évre	4 » — »
Negyed évre	2 » — »

Papok, tanítók és községi hivatalnokoknak:

Egész évre	7 frt — kr
Fél évre	3 » 50 »
Negyed évre	1 » 75 »

Az »Ifjuság« czimű képes gyermeklap-mellékletünket az „Egyenlőség“ előfizetői évi két frtért kapják.

Ujonnan belépő előfizetőknek megküldjük lord Beaconsfieldnek (D'Israeli)

A MESSIÁS

és Breier Eduárd

Az ó-budai bachur

czimű, lapunkban megjelent regényeket.

Az „Egyenlőség“

szerkesztősége és kiadóhivatala

Budapest, Józseftér 10.

H i r e k.

— A pesti chevra kadisa f. hó 10-én tartott választmányi ülésében tárgyalta változatos napirend folytán a tagok igen nagy számban jelentek meg. A tanácskozást Ehrlich Mózes elnök nyitotta meg és először is, szokás szerint egy, jótékonyági actussal kezdtek. Ugyanis az aggok-házában való elhelyezésre két agg nőt és egy férfit vettek fel, akikkel az intézet létszáma 49-re emelkedett. Azok, akik f. é febr. hó 28-án néhai Kann Ármin emlékére nagy ünnepélyességgel tartott requiemen résztvettek — amelyen Dr. Kohn Sámuel rabbi ur megható beszédet mondott és a templomi énekkar Lazarus főkántor vezetése alatt végezte az imákat — igaz lelki örömmel győződtek meg arról, hogy az aggok mintaszerű otthonban töltik el életük végső éveit. Ezután a költségvetési bizottság előterjesztése kapcsán tárgyalás alá vették az 1898. évi költségvetést, melyben a rendes szükséglet főösszege: 213.112 frt 65 kr. a fedezet főösszege pedig 205.480 frtban van felvéve, úgy hogy a f. évre előrelátható deficitként 7362 frt 65 kr szerepel. A választmány a javaslatot az igazgatás iránt kifejezett bizalommal változatlanul elfogadta. Tárgyalták ezután az előjáróságnak az 1897 évi előirányzatában beállott lényegesebb változásait és tullepéseit és tudomásul vették, hogy a múlt évi 191.582 frt 74 kr. szükségleti főösszeggel szemben 201.509 frt 16 kr. volt a kiadás és hogy 175.660 frt. remélt bevétellel szemben a tényleges rendes bevétel 213.274 frt 44 kr. vagyis, hogy a kezelési felesleg, 11.765 frt. 28 krt tett ki. A választmány a pénzügyi kezelés eredményét elismerés mellett vette tudomásul. Következett a temetőbizottságnak előterjesztése a központi temetőben ez év folyamán foganatba veendő építkezésekre vonatkozó munkálatokról. Az ez idei építkezések összesen 740 folyó méter kőfal kerítésre, 22 sirboltra, főkapukra, két szolgálakásokat magában foglaló épületre vonatkoznak és kerek számban 75000 frt. rendkívüli költséget igényelnek. A választmány elrendelte, hogy e munkálatok foganatba vétessenek és az ez idei költségvetésben mint rendkívüli szükséglet vétessenek fel. Ezzel az 1898. évi rendkívüli szükséglet 81.050 frtra emelkedik. E temetői szükséglet azonban az összes építkezési munkálatoknak csak egy negyed részét képezi, ami eléggé mutatja, hogy chevra kadisánkra nézve a jövőben nagy terhek várnak. A Bródy-Adél gyermek-kórház ez évi subventiójára 5000 frtot vettek fel, amely áldozat ellenében, a chevra kadisa jogot nyer arra, hogy szegény gyermekeket helyezzen el a kórházban és hogy az adminisztrációban öt képviselője által részt vegyen. A pesti izr. hitk. megkeresésére a választmány ezer frttal járul hozzá a néhai Brill S. L. rabbisági elnök könyvtárának megvételéhez. A választmány tudomásul vette, az ad hoc kiküldött bizottságnak jelentését, hogy a néhai Reusz Károly elnök két olajfestményü arczképe közül Bruck Lajos jeles festőművész képét fogadta el a díszterem számára, mint olyat, mely úgy a hasonlatosság, mint a művészi kivitel tekintetében felette áll a Zilzer Antal által festett képnek. Ez utóbbi arczképet az aggok-házában fogják elhelyezni. Végül az alapszabályok módosítása céljából egy nagyobb bizottságot küldtek ki, amivel az ülés befejezést is nyert.

— Százötven éves chevra-kadisa. A makói chevra-kadisa másfél évszázadja szolgálja már nemes hivatását s alapításának nevezetes évfordulóját régi alapszabályzata szellemében adar hó 7-ikén ünnepelte meg. A chevra üléstermét ez alkalomból fényesen földiszitették, falaira értékes szentírastartófüggönyöket akgtak és régi

ereklyeszámbamenő szentírás-ékszereket erősítették hozzájuk, melyekről szikrázva verődött vissza a terem mester-séges világítása. A hitközség előjárósága teljes számban s a chevra valamennyi helybeli és vidéki tagja eljött a jubileumra, hogy jelenlétükkel a vallásos tradíciókhoz való ragaszkodásukat és a jámbor ősök iránt való kegyeletüket tanúsítsák. Ünnepi szónoknak *Kecskeméti* Ármin dr. fiatal rabbit hívták meg. A diszgyűlést *Pártos* Izsó hitk. előlj. alelnök mint ideiglenes elnök lendületes szavakban megnyitván, utána bemutatták az előző évi számadásokat, melyeket egyhangulag tudomásul vettek. Ezután az elnöki tisztséget egyhangulag ismét *Spitz* Márkkal töltötték be, a ki a tulajdonképpeni emlékünnepegy megnyitójaképpen olyan szép ünnepi beszédet — vallásos szelleműt, szónoki képekben gazdagot — mondott, hogy az emelkedettebb hangulat mondatról-mondatra terjedt a hallgatóság soraiban s a beszéd bevégeztével *Pártos* Izsó hitk. előlj. alelnök indítványára elhatározták, hogy az egész elnöki megnyitót befoglalják az ünnepi jegyzőkönyvbe. Majd *Dózsá* Sámuel dr. hitk. előlj. elnök a zsidóság feladatait vázolta az észre és szívre és vallásos erzületre egyaránt mélyen ható ösmert ékesszólásával. Utána *Schlesinger* Lipót titkár fölolvasta az egyesületnek általa szépen irt történetének egyes nevezetesebb mozzanatait, a hitk. elnök kívánságára főképpen arra fektetvén súlyt, hogy azon férfiak élete elevenedjen meg a hallgatóság előtt, a kik mint rabbik, chevraelnökök, gondnokok Isten szent neve dicsőítésének szenteltek földi életüket. Ennek megtörténte után a volt gondnokokat, névszerint *Salzer* Jakabot, *Ujhelyi* Ferenczet, *Lederer* Hermant és *Stern* Ignácot újra egyhangulag megválasztották. Majd az elmúlt évben elhunytakról történvén megemlékezés, a közgyűlés boldogult *Steinhardt* Márk, volt hitk. jegyző és igazgató félszázados munkásságának elismerésül a megboldogult nevét az emlékeztetőbe (Hazkara) fölvette. Az ünnepélynek ezt a részét számos új tag befogadása rekesztette be, a minek megtörténte után az egész gyülekezet a templomba vonult istentiszteleire. Az istentisztelet énekes részét *Weisz* Ármin főkantor látta el, a ki az ünnepség alkalmára eredeti énekeket szerzett, melyeket a chevranak ajánlott föl. A szónoklatot a templomban *Kecskeméti* Ármin dr., a vendégrabbi tartotta, a vallásosság, a kegyelet, a felebaráti szeretet és az erényességről szólván, a magyar szó olyan fűszerszámbával, melynek hatása megéled a szívekben, megtermékenyíti az agyat s mindenekfölött felehdellené válik. A beszéd a megindultságon és könyeken kívül olyan lelkesedést fakasztott, hogy hatása alatt az előjáróság próbaszónoklat tartására kérte föl a fiatal szónokot, mely kívánságnak meg is felelt. Este bankettet tartottak a kereskedők egyesületének helyiségeiben. 300-nál több ünnepi vendég vett részt a lakomán, kik a chevra termében nem fértek volna el. A bankett során természetesen a felköszöntőkből is kijutott, a melyek elseje a királynak, a többi pedig a hitközség vezetőinek, a chevra előjáróinak, a vendégrabbinak szólottak. A fiatalság a szomszéd teremben tánczolt, míg a többiek — ősi szokás szerint — a chevra szegényei számára jelentékeny summára növekvő összeget raktak össze.

— **Ötvenöt év.** Az egri chevra-kadisa f. év márczius hó 1-én ünnepelte meg fönnállásának 55-ik évfordulóját, amely alkalomból egy testes nagy kötetben kiadtak a *Reisz* Dániel által irt egyesületi történetet. Az ünnepség rendezésére *Kohn* Jakab elnöklete alatt bizottság vállalkozott, amely nagyon szépen felelt meg hivatásának. A hitközségi iskola összes termeiben, melyeket ez alka-

lomból földiszítottak, lakoma volt 200 terítékre. A jókedv és pohárköszöntők közepette a lakoma résztvevői egy tervbe vett menedékház alapítására 1300 frtot adakoztak. Az egri chevra-kadisa törzskönyve tanúsága szerint 1843-ban alakult 27 taggal; a 11 alapító közül ma egy sincs már életben. Megvannak az eredeti héber alapszabályok, melyeket a munka összeállítója közöl s magyarul is ismertet. A kötetben föl vannak sorolva az egyesületnek volt tisztviselői és beléletére vonatkozó, jobbára helyi vonatkozású események. Majd nagy szorgalommal összeállítva az 1843—1897 évek pénztárforgalmi kimutatásait találjuk, azt látván, hogy az évi bevételek 55 év alatt megtízszerezettek és a kiadások ötszörö-sükre emelkedtek. *Reisz* Dániel a könyvben a chevra egyes vezérembereinek munkásságát is ösmerteti. Az egri chevranak van saját kórháza és most menedékházat készül építeni. 1897-ben 3272 frt 23 kr. volt az egri chevra-kadisa bevétele, kiadása 248 frttal kevesebb. A vagyon 17,976 frt 64 kr. A kötetben a tagok névsora, a temetőben nyugvók névsora s az alapszabályok héberül és magyarul is föl vannak véve.

— **A bajai chevra-kadisa** f. hó 1-én, adar hó 7-ikén tartotta meg ez évi közgyűlését, melyen az egész 18 tagból álló képviselőtestület s a tagok legnagyobb része is megjelent. A gyűlést *Reich* Ignác elnök néhány héber szóval nyitotta meg s azután csinos beszéd kíséretében bemutatta az előjáróság 1897. évi működését fölűntető jelentést. Ezen évi jelentés szerint közvetlen jótékony czélokra a lefolyt évben 3120 frt 29 krt fordítottak, amely summából a kórház föntartása 2060 frt 90 krt vett igénybe. A bevételek 7582 frt 37 kr-ra rugtak, míg a kiadások csak 6641 frt 35 kr-ra, ami 941 frt 02 krt fölösleget mutat. Erre való tekintettel joggal hivatkozott arra az elnök, hogy bár az egyesület ez évi kiadásaival fölűlmultak az előző évbelieket, az egyesület vagyona mégis 500 frttal gyarapodott. A vagyon 35,755 frt 89 kr., melyet alapítványok és egyéb czimeken 22,726 frt 50 kr. terhel. A tagok száma 197 nős és 14 nőtlen. Haláleset 30 volt a lefolyt évben, ezek közül 11 holtat a chevra költségén temettek. A zárszámadást a közgyűlés egyhanguiag tudomásul vette. A gyűlés végével a közgyűlés résztvevői, élükön az előjárósággal, a zsinagógába vonultak, amely zsúfolásig megtelt. Az istentisztelet ünnepi szónoklatát *Adler* Lipót dr. főrabbi mondotta, a chevra-kadisa magasztos hivatását fejtegetvén. Az énekrészekről *Braunfeld* II. kántor gondoskodott.

— **A debreczeni chevra-kadisa** e héten tartotta meg tisztújító közgyűlését, amelyet *Biedermann* József, az egyesület erdemes elnöke, avval a megmásíthatlan szándékkal nyitott meg, hogy az elnökséget többé el nem fogadja, amit ismételten ki is fejezett. Beszéde végén arra kérte a megválasztandó elnököt, hogy fejlessze ősi szellemében tovább az egyesületet, de azért a modern követelményeket se hagyja figyelmen kívül. A választási aktust *Popper* Mór dr. elnöklete alatt ejtették meg s a szavazatok összeszámlálásából az tünt ki, hogy a volt elnököt határozott és ismételten kifejezésre juttatott szándéka ellenére is meg akarták tartani tisztségében. Többséget néhány szóval *Kohn* Adolf kapott, aki tehát a debreczeni chevra-kadisa elnöke lett. Az alelnök *Csengeri* Ferencz, pénztáros *Rosenfeld* Márton, ellenőr *Hochfelder* Jakab, gondnok *Klein* Márton, ifj. *Kupfer* József, ifj. *Kellner* Dávid, jegyző *Kuthi* Zsigmond. *Balkányi* Miklós dr. indítványára a közgyűlés a volt elnöknek és tisztviselő társainak erdemes és buzgó munkásságukért jegyzőkönyvi köszönetet szavazott.

— **A budai izr. hitközség** három évi előjárósági ügykezeléséről most számol el. Mindenekelőtt azt jelzi, hogy az adminisztráció teljes átalakuláson ment át. Legelőbb is pontos leltárt készítettek és a könyvelést modern alapra fektették; rendezték az alapokat és alapítványokat. Ezek után első sorban a hitoktatásra és az ifjúság vallásos nevelésére fektették a főszólyt, iskolalátogatókat neveztek ki, meghonosították a tanítói konferenciákat, a Goldberger Rafael dr. 1000 frtos alapítványt megvetették a talmudtóra alapját. Előkészítették a hitközségi alapszabálytervezetet, törzskönyvezték a főtemplomi imaszékeket. E ciklusban a főváros a hitközségnek nyújtandó szubvenciót 2000 frtról 3600 frtra emelte fel. 3000 frtnyi költséggel renoválták a templomot. Szegény leányok kiházasítására alapot teremtettek. Mindez, bár nem minden munkásságot soroltunk föl, a hitközség teljes újalakulásáról ad számot, a mi kétségtelenül sok fáradságba került. Az 1897. év tényleges bevételei 1812 frt 97 krrel múltak felül az előirányzatot. Az előirányzott kiadásoknál 1179 frt túlkadás mutatkozik, de ebből 678 frt 26 kr. előirányzaton kívül eső adósságok törlesztésére fogyott el. A tiszta vagyón 45,328 frt 60 kr., mely az új beruházásokon fölül 2,791 frt 89 kr. vagyonszaporodást mutat. Segélyezésre 1897-ben 1,218 frt 44 kr-t fordítottak s ezenfölül a chevra-kadisa, az izr. nőegylet és a Holitscher Vilmos-féle alapítvány hozzájárulásával 47 gyermeket láttak el téli ruhával és 68 szegényt részesítettek 3—15 frt segélyben. A három éves ciklus alatt 4,500 frtot fordítottak jótékony czélokra. Az adófizetők száma 1897. év végén 572 volt, 52-vel több, mint az előző évben. A tanév elején hitoktatásra 561 gyermek (előző évben 459) iratott be, tandíjmentes 380 (284). Az 1897. év összes kiadásai 27,796 frt 13 kr-ra rugtak, bevételei 28,628 frt 92 kr-ra. A három évi pénzárforgalom 68,879 frt 89 kr. keretében mozgott.

— **Bischitz Dávidné**, a kinek nevéhez a magyarországi jótékonyágnak egy igen jelentékeny része, a fővárosinak pedig csaknem nagyobbik fele fűződik, a napokban töltötte be születésének 70-ik évfordulóját. A nevezetes nap betegágyon találta, szenvedőnek őt is, ki egész életét a szenvedések enyhítésének szentelte. De tisztelői, azok, a kik önfeláldozó és önzetlen, nagy munkásságának, a társadalom nyomorának enyhítésére törekvő, választott hivatásának csodálói, nem feledkeztek meg róla. Örömet akartak belopni a betegszobába, de izgalomnak kitenni még sem akarták. A kedveskedések jobb időre maradtak tehát, akkorára, mikor a tisztelgők fogadása nem esik nehezen és e nap, örömmel és megnyugtatóan jelezhetjük, nincsen messze. Az Úr lassanként visszaadja erőit a fekvő betegnek, hogy tovább is teljesíthesse emberbaráti elhivatását. És ha az a nap, a mikor újra csak a mások bajának enyhítésére szentelheti idejét Bischitzné, újra, a közel jövőben már beközönt, akkor elébe fognak járulni azok, a kik osztályosai és bámulói munkásságának. Ezek pedig sokan vannak. Nem csak a pesti izr. nőegylet, a melynek örökös elnöknője s a mely most, a nevezetes évforduló alkalmából, Bischitz Dávidné nevére 20.000 koronás, budapesti szegénysorsu menyasszonyok kiházasítására szolgáló alapítványt létesített, hanem a többi fővárosi és országos jelentőségű jótékony egyesületek is, a melyeknek élén a főrangú világ hölgyei állanak. Ezek babérkoszorút és főiratot fognak átnyújtani együttesen. A babérkoszoru aranyból való és minden levele más-más jótékony egyesület arany szívének kíván tanúsága lenni.

— **A szerb miniszterelnök a zsidókról.** A belgrádi zsidó hitközség f. hó 6-ikán kettős hálaadó istentiszteletet rendezett Szerbiának királysággá történt átváltozása és Sándor király trónraléptének évfordulója alkalmából, amelyen egy királyi szárnysegéd és Gyergyovics miniszterelnökön kívül Belgrád egész vezető társadalmá jelen volt. Az ünnepi beszéd, melyet a hitközség alelnöke tartott, olyan hatásos volt, hogy a miniszterelnök programmon kívül fölszólyalt s abból a szerb szójárásból, hogy »édes és kedves a testvér, bármily hitű legyen is« — kiindulva biztosította a szerb zsidókat, hogy a szerb fejedelem és apja, kinek a szerb zsidók egyenjoguságukat köszönhetik, mindenkor jó akaróik; a kormány is, melynek szóly a főnöke, mindig védelmében részesíti őket és rokonszenvesen kíséri törekvéseiket. Ez a váratlan és rendkívül barátságos fölszólyalás az ünnepélyes alkalommal és helyen maradandó hatást keltett.

— **II. Frigyes és II. József a zsidósághoz való viszonyukban** ez volt a czime annak a fölolvasásnak, melyet Kohut Adolf dr., a Berlinben élő, magyar származású, jeles író, a bécsi Politischer Volksvereinban a minap tartott. A fölolvasáson a mérnök- és építészegyesület dísztermében fényes nagy közönség volt jelen. A fölolvasó legelőbb is történelmi visszpillantást vetett a 18. századbéli Ausztriában és Poroszországban élt zsidók helyzetére. II. Frigyes trónraléptekor, így mondta a fölolvasó, nagy mértékű volt a zsidók politikai és erkölcsi üldözése. Nagy Frigyes, ki apja hagyományaiban nőtt fel, nem tudott olyan ethikai magaslatra emelkedni, mint II. József. Igaz, tőle való e szép mondás: »az én államban mindenki a maga tetszése szerint üdvözülhet«, de a végső következményeket ebből a mondásból még sem vonta le. Érezte, hogy a zsidógyűlölet embertelen, igaztalan; de a zsidókkal mégis csak a czélszerűség álláspontjából bánt el. II. Frigyes rokonszenvesen viseltetett a zsidók irányában, mert az állami pénzügyek körül nem nélkülözhetette őket. Közönséges és rendkívüli, ugynevezett »schutzjudokra« osztotta fel őket, a szerint, amint kisebb-nagyobb summákat fizettek az államnak. Kimondotta többek között, hogy minden zsidó, aki megházasodik, a porcellánt, amire szüksége van, a királyi porcellángyárból tartozik venni, de ez a készlet 300 tallernál olcsóbb nem lehet. Vannak azonban jóindulatu rendeletei is. Ilyen pl. az, amelyet a berlini hitközséghez intézett, avégből, hogy több tisztelettel viseltesse nek papjaik iránt. Avagy azok, a melyekkel a zsidókat az ipar terére akarta terelni. Mendelssohn Mózesrel, a mult század Platójával, nem valami szépen bánt. A tudományos akadémia választottjai közül egyszerűen kitörülte, — hogy így II. Katalin orosz czárnőnek csináljon helyet. II. József idejében a zsidóknak egészen más volt a szerepe Ausztriában s a fejedelem nemes tulajdonait a fölolvasó gyujtó szavakkal ösmertette, kimutatván, hogy ez volt az első európai monarcha, aki a zsidók érdekében a leghumánusabb rendelkezéseket léptette éleibe. II. Józsefnek 3 türelmi rendelete van. Az első az 1781-iki, a melyet a zsidók aranybullájának neveznek. Ez eltörülte a sárga foltot és a testi adót s megadta a zsidóknak a jogot, hogy katonáskodhassanak. Ő adta az első kitüntetések zsidóknak s az első zsidó hitű lovagot, Hönig Israel személyében, szintén ő avatta fel. — Kohut dr. előadása további folyamán behatóan világitotta meg II. József nézeteit a bibliai irodalomról, a talmudról, a zsidók szegénygyámolításáról, a hittérítésekről. Végül a jelen viszonyokra vetett néhány pillantást a fölolvasó, akit hosszan, zajosan tapsoltak meg becses adatokban bővelkedő, szépen megírt fölolvasásáért.

— **Rabbiseminárium Törökországban.** Többször irtunk róla, hogy Törökországban rabbiseminárium készül, a mely a török nemzeti szellemet épügy fogja szolgálni, mint a zsidó vallásos érületet. A kísérletek ebben az irányban — a párisi Alliance és egyes párisi és londoni hitfeleink támogatásával régebben történtek, amint azt *Danon Ábrahám*, a török seminárium tudós vezetője lapunkban megírta. Most tulajdonképpen csak rendes szervezetet kapott a szeminárium *Halevy Mózes* törökországi főrabbi hozzájárulásával. A töröksemináriumot a konstantinápolyi Haskevny városrészbéli Alliance iskolában helyezték el s a minap avatták föl. Jelenleg 10 hallgatója van, akiket *Danon* igazgatón kívül, *Nahum*, egy magnesiái fiatal rabbi, aki Parisban végezte tanulmányait, a konstantinápolyi rabbinátus által kirendelt egyik rabbi, továbbá török nyelvre történetre és irodalomra *Fresco Mozes* A. oktat.

— **A párisi Alliance Israelitot** nagy gyászt érte, mert hosszú éveken át volt elnöke, *Goldschmidt H. Salamon*, a mint a francia fővárosból jelentik, f. hó 2-ikán 83 éves korában elhunyt. Majna m. Frankfurtban született, a honnan Londonba került. Itt bankházat nyitott, de vagy negyven évvel ezelőtt már Párisba költözött, hogy emberbaráti tevékenységnek szentelje minden idejét. Eleinte nem igen foglalkozott zsidó jótékonyssággal, miglen *Derenburg* tanár rábeszélésére 1865-ben az Alliance alelnöki tisztséget elvállalta, a mely minőségben *Cremieux Adolf* haláláig (1880) működött. Ezután elnöke lett. Tevékenységét főképpen odairányította, hogy a kelet zsidói minél több iskolát kapjanak, a melyek létesülését jelentékeny adományokkal segítette elő mindaddig, míg az e részben való munkát *Hirsch* báró vállalta magára. Fejedelmi bőkezűséggel tett jót. A párisi egyetemen zsidó tanulók támogatására nagy alapítványt létesített. *Hirsch* báróra is, kinek felesége unokahuga, nagy befolyást gyakorolt ennek humanitárius vállalkozásaiban. Ravatalánál *Leven Narciss*, az Alliance alelnöke, *Zadoc Kahn* grandrabbin és *Dreyfus J. H.* az ecole professionnelle nevében mondtak bucsubeszédet.

— **Atzél Béla báró** a Pesti Hirlapnak egy *Vászonyi Vilmos* írta vezércikkére reflektálva, röpiratban felelt. A röpirat érdemi részéhez nekünk, a felekezeti újságnak, semmi közünk, de egy kis részt, mely a bárónak gondolkodásmódjára vet érdekes világot, zsidó vonatkozásánál fogva kiveszünk a röpiratból s azt itt közöljük. Atzél br. ezt írja:

Egykoron Jeruzsálemben egy hatalmas kőfalnál, Salamon király egykori fényes templomának egyetlen maradványánál ott volt voltam akkor, midőn rongyos ruhában szomorú emberek falhoz támasztott fejjelel imádkoztak. Ránéztem a vén zsidók arczára. Ránéztem az arczra, a mely kifejez érzelmet és figyeltem a hangra, mely felszól Adonájhoz.

És a hang, mely megszólalt, volt a legszebb, a legmagasztosabb ének, a melyet életemben valaha hallottam.

Fejedelmek kegyes szava, Pattik dallama, Demosthenesek hangvibrációi elmosódtak emlékeimből; de ez a hang, nem soha.

Négy világrészben soha és sehol, nem a Szent Péter-templomban, a Zsófia-mecsetben, nem a madurai pagodában, a mormonok tabernákulumában térdelő nem tett oly mély benyomást reám, mint e földhöz ragadt zsidók könyvei, — mert láttam, éreztem, hogy azt a reszkető hangot, azt a szemből kicsorduló könyvet, — nem a szemforgató Tartuffe olvasója, hanem az igazi ember szive lökte ki, az a sziv, mely siratja

nemzete egykori nagyságát, az apák bűneit, az ő saját szenvedéseit, igaz szavakkal, igaz érzéssel.

Az igaz szó, az igaz érzés volt az, a mi engem meghatott. Aztán láttam, a mint egy szegény rongyos zsidó egy nálánál még szegényebbnek, még rongyosabbnak alamizsnát adott és akkor én, a kereszteny, a ki aranyokkal zsebemben nem adtam a zsidó koldusnak semmit, megszegyenülve álltam a szegény előtt, a ki embertársán könyörült. Benyultam a zsebembe és odaadtam az utolsó fillérig minden pénzt, a mi nálam volt. Odaadtam a szép aranyórámat is és vettem magamnak egy olcsó nikkell-órát.

És tizenhat év óta senki aranyórámat nálam többé nem látott és nem is fog látni soha, mert mindig vissza akarok emlékezni arra a kőfalra.

És az nap óta, midőn valamiért megharagszom és érzem, hogy a szenvedély el fog ragadni, hogy igazságtalan leszek, benyulok a zsebembe, megnézem a nikkell-órám és haragom lecsillapodik.

— **Kitüntetés.** *Felbermann* Lajos szerkesztőt, aki Angolországban, Londonban nagy szolgálatokat tesz a magyar ügynek, ő felsége a király a Ferenecz József-rend lovagkeresztjével tüntette ki. *Felbermann* mándoki (Szabolcsmegye) születésű és mint talmudtanuló kezdte pályafutását. Hosszabb ideje él Londonban s ott 15 év óta a »Life« nevű tekintélyes lapot szerkeszti; de idegenben is lelke minden szálával Magyarországon csüng. A millenniumi kiállítás idején Magyarország felé terelte az angolok figyelmét, most pedig könyvet irt Magyarországról.

— **Fejedelmi pompával** temették a mult hó utolsó napján Berlinben *Schwabach J. L.* titkos keresk. tanácsost. A német császári udvart *Hülssen Huselet* gróf, a katonai kíséretet *Lehndorff* gróf, főszárnysegéd és *Radzivil* Antal herczeg képviselték. *Frigyes* császárné, ki koszorut küldött, *Seckendorf* gróf, főudvarmesterével képviseltette magát, *Frigyes Lipót* herczegné, *György* herczeg képviselőiket küldték el a temetésre; az angol királyné remek orchidea-koszorut küldött. *Hohenlohe* hg., birodalmi kancellár személyesen fejezte ki részvétét a gyászoló családnak és több hivatalban levő és volt miniszter, valamint a nagykövetségek vezetői, *de Noailles* márki, francia, *Szögyény*, osztrák és magyar, *de Vigo*, spanyol, *Osten Sachen* gr., orosz, *Lanza* gr., olasz részről személyesen jelentek meg a végtisztességadáson. A gyászbeszédet, a zsidó temetésen ritka gyászoló közönség előtt *Klemperer* dr. mondotta.

— **Jubileum.** Utolsó előtti számunkban irtuk, hogy az aradi hitközség érdemes főjegyzője, *Rosenberg* Lipót az arany koronás érdemkereszt tulajdonosa, f. hó 3-ikán abból az alkalomból, hogy hivataloskodásának 49 évét betöltötte, ünneplés tárgya lesz. Mint most írják, hitközségi életünk ez érdemes munkásánál a hitközség részéről *Deutsch* Bernát, a hitközségi tisztviselő nevében *Ditrichstein* Bernát vezetése alatt, míg a tanító testület *Szilágyi* Albert szónokukkal, küldöttséggel jelentek meg és őt melegen köszöntötték. A főjegyzőt ünnepe alkalmából az ország minden részéből üdvözlő levelekkel és sürgönyökkel keresték föl s ezek között volt a XXIII. községkerület elnöksége is, mely az aradi hitközség révén köszöntötte annak ünnepelt főhivatalnokát.

— **A vasvári izr. hitközség** f. hó 2-ikán ejtette meg tisztújítását. Elnökké egyhangulag az eddigi alelnököt *Löwy* Gábor, járási állatorvost választották meg, aki egyuttal az iskolaszéknek is elnöke. A többi tisztséget a következőképpen töltötték be: alelnök *Rosenberg* Bernát, pénztáros *Fischer* Mór, ügyész *Gold* Jenő dr., választ-

mányi tagok: *Fleiner* Jakab, *Deutsch* Simon, *Auerbach* József, *Neufeld* Dávid, *Freund* Sándor, *Petschau* József és *Kohn* Mór.

— **A Talmud.** *Huber* Lipót kalocsai theologiai tanárnak ily czimű munkája az »Egyenlőség«-ben beható bírálatban részesült *Singer* Bernát dr. tapolczai főrabbi részéről. Ezt a kritikát, mint az előző ismertetést, melyet szerkesztőnek írt, nagy figyelemmel kísérte a tudós tanár s bár eleinte az volt a szándéka, hogy ugyanitt: az »Egyenlőség«-ben teszi meg kritikái ellenvetéseit — a mely czélból szívesen állottunk volna rendelkezésére — most arról értesít bennünket, hogy »a kritika egyes helyeire« munkájának német kiadásában fogja reflexióit megtenni. Természetes, hogy e reflexiókat, nagy érdeklődéssel várjuk s a tudományos irodalmi mérközéstől némely kérdésnek tisztázását reméljük.

— **Esküvők.** *Leopold* Sámuel szegzárdi földbirtokos, aki mint író is figyelmet keltett legutóbb a Budapesti Szemlében megjelent és *Berzsenyi* Dánielről szóló életrajzával, de aki nekünk is szívesen látott munkatársunk a héten feleségül vette Budapesten *Guttmann* Károly ösmert nagyiparos szépséges és nagy műveltségű leányát, *Irén* kisasszonyt. Az esketés alkalmából az előkelő násznép, a menyasszony szépségének bámulói és a vőlegény tisztelői színültig megtöltötték a dohány-utcai templomot, ahol a fiatal párt *Kohn* Sámuel dr. pesti rabbi szép beszédben áldotta meg.

Hirsch Lipótnak, a Franklin-társulat igazgatójának leányát, *Margit* kisasszonyt, feleségül vette a héten *Seidner* Miklós aradmegyei földbirtokos. A menyasszony tanuja *Gyulai* Pál főrendiházi tag, a vőlegényé *Szeless* János orsz. képviselő volt.

Fischhof Gyula, a hitelbank szegedi tárházainak igazgatója, Budapesten nőül vette *Braun* Ilona kisasszonyt.

Krausz Zsigmond, a Gizella-malom aligazgatója, nőül vette a héten *Wittmann* Mór dr., budapesti ösmert ügyvédnek szép és művelt leányát, *Olga* kisasszonyt.

— **Érdekes asszony** halt meg a napokban Weimarban: *Calmann* Cecilia, egy bankár özvegye. Már 1866-ban föltűnt nagy hazafias áldozataival, a mennyiben a porosz honvédségnek több zászlóalját saját költségén látta el élelmezéssel. Az 1870/71-iki háboruban egész házát kötöszter, tépés és ágynemű készítésére rendezte be és nők és gyermekek ott dolgoztak az ingyen rendelkezésükre bocsájtott helyiségekben és anyagból. Vilmos császár és Augusztina császárnő nagy kitüntetésben részesítették, a weimári nagyherceg és nagyhercegnő, a kiktől több hadiérmet kapott, nem különben. 74 éves volt. A hazafias érületnek ezt az önföläldozó példáját bizonyára nem általánosítják azok, a kik a Dreyfus esetből — melyben világhírűség maig sincs — fegyvert kovácsolnak a zsidóhítek ellen.

— **A galicziai zsidók** bizony szép számmal vannak, úgy 772.000-en. Amint egy tudósításban olvassuk, sokan igen nehéz munkát végeznek közülük. Keleti Galicziában gyárakban kerestek alkalmazást. Timároknál, gyufagyárakban és petroleumfinomítóknak az egészségre legveszedelmesebb munkákat nagyon olcsón végzik és Borislávban, ahol földiszurok-termeléssel több ezer munkás foglalkozik, a munkásoknak 60%-a zsidó, akik 60 kros napszamban dolgoznak.

* **Családi és nemesi czimerek**, régi festmények javításait, olajfestményeket, művészi kivitelben eszközöl: *Linhart* Vilmos, arcképfestő műintézete, Budapest, VIII. Hunyady-utca 27. szám (saját házában). Telefon.

Tőprengés.

— *Jedaja* ha—*Penini* után. —

<i>Bajunkra gyógyszer</i>	<i>Kérdőre vonva,</i>
<i>Nincs, sem óvszer;</i>	<i>Szavánál fogva</i>
<i>Sínlődünk.</i>	<i>Elnémul.</i>
<i>Hisz' napról-napra</i>	<i>Tétovázik,</i>
<i>Hasztalanra</i>	<i>Ingadozik,</i>
<i>Törekszünk.</i>	<i>Elkábul.</i>
<i>Tépelődünk</i>	<i>Szive szorul,</i>
<i>És vergődünk</i>	<i>Vére tolat</i>
<i>Oly nagyon;</i>	<i>Agyába,</i>
<i>Csak szaporodjék,</i>	<i>Mint lobbot vet</i>
<i>Csak növekedjék</i>	<i>Kender-szövet</i>
<i>A nagyon.</i>	<i>Szükfára.</i>
<i>De mind hiába,</i>	<i>Édes lehet,</i>
<i>Dőre, kába</i>	<i>Jól izelhet</i>
<i>Oda hagy,</i>	<i>Tál lencse,</i>
<i>Ha elköltözünk,</i>	<i>Melynek ára,</i>
<i>Nem jó velünk,</i>	<i>Csere tárgya</i>
<i>Elmarad.</i>	<i>Szerencse?! </i>
<i>De még a házban,</i>	<i>Mi bárkit érhet</i>
<i>Szük családban</i>	<i>S mit bárki nyerhet, —</i>
<i>Mennyit ér?</i>	<i>Kis öröm —</i>
<i>Mit érünk: kéjjel,</i>	<i>Ennél vaj' jobb</i>
<i>Gyötrelmével</i>	<i>Becsben nagyobb</i>
<i>Föl nem ér!</i>	<i>Sok öröm?</i>
<i>Balzsam, fűszer,</i>	<i>Ha test gyarapszik,</i>
<i>Más illatszer</i>	<i>Lélek züllik</i>
<i>Füstbe száll,</i>	<i>Jól van így?</i>
<i>A szem bár élvez,</i>	<i>Annak bája,</i>
<i>A lélek éhez,</i>	<i>Ennek bája</i>
<i>Mit használ?</i>	<i>Boldogit?! </i>
<i>Törbe ejti</i>	<i>Koronáról,</i>
<i>— Nem is sejtí —</i>	<i>Uralomról</i>
<i>Élvezet.</i>	<i>Álmodunk:</i>
<i>Önuralma</i>	<i>Csalódásra,</i>
<i>És ngugalma</i>	<i>Bus valóra</i>
<i>Elveszett.</i>	<i>Ocsudunk.</i>
<i>Szenvedélyek</i>	<i>Látományban,</i>
<i>Buja kéjek</i>	<i>Nagy tudásban</i>
<i>Csábitják,</i>	<i>Tetszelgünk:</i>
<i>Jobbik részét,</i>	<i>Üres fővel</i>
<i>Lelkét-szívét</i>	<i>Bütelt szívvél</i>
<i>Kívánják.</i>	<i>Ébredünk.</i>
<i>Álom nyomja,</i>	<i>Az erősnek,</i>
<i>Fogva tartja</i>	<i>Tehetősnek</i>
<i>A lelket,</i>	<i>Hatalma</i>
<i>O a vesztet</i>	<i>Jaj! ha mulik —</i>
<i>Test a győztes</i>	<i>Hogy megszűnik</i>
<i>Urrá lett.</i>	<i>Uralma!</i>
<i>Hiába vetett —</i>	
<i>Kárba vesztett</i>	
<i>Munkája.</i>	
<i>Másnak használt.</i>	
<i>Semmi sem szállt</i>	
<i>Reája.</i>	<i>Dr. Klein Mór.</i>

Irodalom.

* **Erdélyi Zoltán**, kinek neve az »Egyenlőség« olvasói előtt is jól ösmert s akinek szép verseiben az »Ifjuság« apró olvasói annyi gyönyörűséget találnak, most kiadta könyvalakban »Vesztett boldogság« czimű verses regényét, melyet az akadémia tavaly száz arannyal, tüntetett ki azzal az indokolással, hogy ez a munka nyereség a magyar irodalomra. Ha Erdélyit dicsérni

akarnók, elég dicséret volna, ha csak ezt említenők föl; de nem az a poeta ő, akit néhány dicsérő sorral el lehet intézni, fiatal költőink közül a legkiválóbbak közül való, kinek nemcsak tehetsége nagy, hanem izlése is finom, választékos. Verses regénye nemcsak azért diszmunka, mert a Franklin-társulat adta ki illusztrálva, velin-papíron s gyönyörű kötésben, hanem azért is, mert maga a regény is a legszebbek közé tartozik, amit a magyar irodalom évtizedek óta produkált. Egyszerű, megható szerelmi történet. Két fiatal szív szerelme van benne elmondva, melyet a leánynak erőszakolt házassága zavar meg; de annál szomorubb ez a történet, mert a férj halála sem engedi a szerető szíveket egyesülni. A szeretett nő ismét szabad ugyan s az ifju is tisztán érzi, hogy belül a régi láng lobog, s hogy a leányt ő most is úgy imádjá.

De érzi azt is, érzi tisztán,
Hogy a szép lányka rég halott,
Az a mosolygó szóke kis lány
Neki csak bútt és gyászt adott.
Fején már nincsen ott a párta,
Durván letépve hullt a sárba
S a lánynak asszony lett neve,
Szereti most is azt a régít,
Hő szenvedély forralja vérit,
De az asszonyhoz nincs köze.

Bimbóra nem szállt még a lepke,
De hogyha egyszer nyitva kelyhe,
Meggzúnt a titkos, szent varázs!

Ezért nem teheti őt többé nevévé s ezért lesz boldogtalan mind a kettő. Puskin Anyeginje tesz az emberre oly mély és olyan maradandó hatást, mint ez a könyv, mely egyike a legnemesebb olvasmányoknak, amiket fiatal lányok kezébe adhatunk. A Franklin-társulat adta ki s ára diszkötésben 3 frt.

B. O.

* **Selyem és rongy.** Két kötetes regény nem minden bokorban terem most Magyarországon, amin az irodalom berkeinek fölgyázói nem ritkán keseregnek. Sőt a kesergés azóta egyenesen divatossá vált, a mióta Gyulai Pál a Kisfaludy társaságban megadta az alaptonust. A »Selyem és rongy« két kötetes regény, a melyet Timár Szaniszló írt. A szerző a modernséget, amint előző két kötetében is megmutatta, nem az extractumokban, a dióhéjba szorított apró regényekben, ugynevezett tárczában keresi, hanem az életből ragad ki egy-egy modern képet s azt megfősti lelkiismeretesen, nyugodtan; de nem úgy mint a modern antiquizáló, symbolizáló s tudjisten miféle »zalo« piktorok, hanem a miként a régi szolid mesterek. Nyelvezete, dictiója nagyon szép van hozzá, a kompozíció titkai sincsenek előtte 7 lakattal lezárva; azonfölül pedig moralista, erősen moralista, a ki igazságot teszen jó és rossz között. A »Selyem és rongy« című két kötetes regényében Timár a szocializmus kérdését veti föl s ennek illusztrálására — akármilyen reális is a kérdés — egy romantikus történetet gondol ki és mond el, a melyet egy gyári munkás és a gyártulajdonos festeni tudó lánya megfelelő környezetben játszanak el. A történet nagyon szép, fordulatos; de a nagy kérdéshez kicsinyes, sőt talán nem is egészen helyes megoldásu. Am az olvasók nagy része mem azt keresi, hogy tendenciájával hogyan diadalmaskodik az író, hanem azt, hogy érdekes és szép-e az, a mit ír; főképen pedig, hogy érdemes-e olvasni? Nos, e tekintetben teljesen nyugodtan veheti kezébe a Timár két kötetes regényét mindenki. Ha olvasásába belekezdett, le nem fogja tenni, míg a végére nem jut, mert a mese nagyon érdekesen fejlődik s a színes nyelvezeten élvezetes olvasmány, azonfölül pedig egyes fejte-

getéseivel — melyek közül egy-kettő Timárnak az »Egyenlőség«-ben megjelent mindig szívesen látott cikkeire emlékeztet — a szívet és elmét megtermékenyíti. A két kötet ára 2 frt. Kapható Singer és Wolfnernél.

* **Tárczák.** Tizenhárom dolgozat egy 122 oldalra terjedő kötetben. Gelléri Miksa a fővárosi újságírói gárda egyik legtöbbet dolgozó tagja írta. Ölettek: vidámak és komolyak találhatók a kötetben, megannyia eleven tóllal, figyelmet érdemlő routinnal megírva. A nyelvezet szép, magyaros. A kötet kiállítása is csinos, tetszetős. Gelléri könyve általában nem nagy igényű. Szerzőjük bízhatólag ezért választotta a szerény »Tárczák« czímet; de annyit mindenesetre, sőt figyelmesen olvasván, többet is nyújt, mint a mennyit ígér. Egy embert ismerünk meg belőle, akinek kedélyvilágát finom szálak alkotják s aki inkább a szívével, mint szemével nézi ezt a nyüzsgő, hol bohó, hol szomorú világot. A kötet, mely érdekes, könnyű olvasmányokat nyújt, 1 frt. Olvasóinknak, kik Gelléri Miksát, az »Egyenlőség« munkatársai között is szívesen látják mindig aktuális dolgozataival, szíves jóindulatába ajánljuk a »Tárczák«-at.

Közgazdaság.

* **Magyar általános hitelbank.** Az intézet f. hó 10-ikén tette közzé 1897-ki zárszámadásainak részleteit. A főmérleg az előző évhez képest változást mutat a részvénytőkében, amely 14 millióról 17 millióra emelkedett a tavaly keresztülvitt tőkefelemelés folytán. Ennek megfelelően a tartalékalap is 2,812.100 frtról 4.715.031 frtra emelkedett. A mérleg igen jelentékeny tétele: a konzorciális üzletekre való befizetések 14,085.981 frttal a tavalyinak csaknem kétszeresére rug. Ezen összegben az állampapír és záloglevélüzletekben való részesedése a banknak 7,010.932 frtot tesz ki. A malomépület, amely tavaly még 516.923 frttal szerepelt a mérlegben, az idén nincsen az aktivumok közé felvéve. E tétel hováfordítása a mérlegből nem derül ki, de amint annak idején jelentettük, az igazgatóság a malom vételárát a konzorciális üzletek tartalékába szándékozik elhelyezni, ahonnan az szükség esetén felhasználható lesz. Ami a nyereségeket illeti, a főüzleteredmény számlán a kamatbevétel 854.702 frtról 1,026.444 frtra, az értékpapíron való nyereség 61.919 frtről 108.585 frtra emelkedett, ellenben a jutalékok és társulati nyereségek 293.994 frtről 169.292 frtra, a bank- és áruosztály nyeresége 615.059 frtről 594.205 frtra csökkent. Másrészt azonban a költségek is kevesbedtek, mivel az 1897-ki esztendő már nem terhelték az intézeti épület átalakítási költségei. A bank- és áruosztálynál ismét a kamatbevétel csökkent 803.881 frtről 696.441 frtra, ellenben emelkedtek a jutalékok 431.421 frtről 457.996 frtra és az értékpapírokon való nyereség 84.618 frtről 125.373 frtra. Mindazonáltal a bank- és áruosztály mérlege kedvezőlenebb, mert a tiszta nyereség tavaly 820.079 frt volt, míg ezidén 792.274 frt. A bank értékpapírtárczájában van 2575 darab Hermes-részvény, 4874 darab brassói cellulose-részvény, 1088 darab Franklin-részvény, 2948 darab Magyar cukoripar-részvény, 1722 darab Magyar fém- és lámpaárugyár-részvény, 1550 Fiumei hitelbank-részvény, 143 darab Ganz-részvény, 552.200 frt névértékű földhitelintézeti záloglevél, 326.700 frt névértékű fővárosi köcsön. Ezzel azonban nem merítik ki a bankérték papírbirtokát, amelynek tulajdonos része a syndicatiusi befizetések alatt szerepel 14 millió forintot meghaladó összegben.

* A Hazai bank részvénytársaság f. hó 5-én tartotta meg *Hatvany-Deutsch* Sándor elnökielte alatt III. évi rendes közgyűlését, melyre 27 részvényes jelent meg 26210 részvényes képviselővel. Az elnök a részvényeseket üdvözölvén és megállapítván, hogy a közgyűlés határozatképes, a jegyzőkönyv vezetésével dr. *Kelemen Gyulát* bizta meg.

A felügyelő-bizottsági jelentés fölolvastása után, az igazgatóság jelentése jóváhagyólag tudomásul vétetett és az abban foglalt összes javaslatok elfogadása és fölmentvénynek úgy az igazgatóság, mint a felügyelő-bizottság részére való megadása mellett elhatározott, hogy az alapszabályszerű és 76815,86 forintot kitevő levonások után rendelkezésre álló 389,152,46 forintból a 3. számú részvény-szelvény folyó hó 7-étől kezdődőleg 6 forintjával beváltassék, a tartalékalap 50,000 forintnak ahhoz való utalása mellett 400,000 forintra emeltesék, 5203 forint a leltári berendezésből leirassák, a felügyelő-bizottságnak tiszteltdij gyanánt 4000 forint, a tisztviselőknél külön remunerációképp 5000 forint fizetessék, a nyugdíjalap 10,000 forinttal dotáltassék és az ezek után mutatkozó 46,554 75 frnyi maradvány mint nyereségátvitel az 1898-iki üzletév javára irassák.

A közgyűlés elfogadta továbbá az alapszabályok 2. és 39. §-ainak módosítás iránti előterjesztést, újból megválasztotta az alapszabályszerű időtartamra a kilépett igazgatósági tagokat: ifj. Aich Ferenczet, Baumgarten Lajost, Beniczky Ferenczet, Bunzl Gusztávot, dr. Chorin Ferenczet, Hatvany-Deutsch Sándort, Hevesi Ödönt, dr. Györy Eleket, Kirsehnék B. Jánost, dr. Neményi Ambrust, Rechnitzer Lipót, Szilányi Ödönt, dr. Weinmann Fülöpöt, beválasztotta a felügyelő-bizottságba dr. Fenyvessy Ferenczet és dr. Püspöky Emilt és végül Unger Alajos részvényes indítványára az igazgatóságnak és a tisztikarnak a kitejtett és elismerést érdemlő tevékenységért s a fölmutatott eredményért köszönetét szavazott.

Érsekujvári congr. izr. hitközségtől.

Pályázat.

Az alólirt izr. hitközségben a következő két állás f. évi május hó 1-jétől betöltendő:

1. A magyar és német nyelvet teljesen bíró **jegyzői állás**, melylyel a kitünő előimádkozói, sochet-ubódek, kóreh és esetleg móhel-teendők kapcsolatosak. Javadalmazás: évi 600 frt fixfizetés, szabad lakás, fél sechita és a szokásos járulékok.

2. A II. **metszői állás**, melynek betöltőjétől szintén a jó előimádkozói, sochet-ubódek, kóreh, az énekkarnál működni való képesség és okvetlenül móhel-képesítés megkívántatik.

Ezen állás 450 frttal, szabad lakással fél sechitával, és a szokásos járulékokkal van javadalmazva.

Az utóbbi állásra pályázó, ha ezenkívül **Menaker Achorajim** képességgel bír, előnyben részesül, és fizetése 100 frttal emelkedik.

Felhivatnak az állásokra pályázni óhajtok, hogy kabólósz, eddigi alkalmazásukat, életkort, családi viszonyait, vallás-erkölcsi magaviseletüket, magyar honosságukat és esetleg zenei képzettségüket kitüntető okmánymásokkal felszerelt pályázati folyamodványaikat f. évi márczius végeig alólirt előjárósághoz küldjék be.

Próbaeladá-ra csak a meghivatottak bocsájtatnak és az útiköltség csakis a megválasztottaknak térítettik meg éniökségi határozat szerint.

Érsekujvár, 1898. márczius 8-án.

Az érsekujvári congr. izr. hitk. elnöksége.

Legismeretesebb
magyar
gyártmány.

Gőzcséplők

Minden az összes gazdasági gépszakmába vágó
felvilágosítással és tanácssal,

ugyszintén

általános árjegyzékkel
vagy részletes

költségvetéssel,

szívesen és díjmentesen szolgál.

Első Magyar Gazdasági Gépgyár
részvény-társulat.

Gyártelep: Budapest, külső vácsi-út 7. szám.

Czimre ügyelni tessék!

Szt. LUKÁCS-fürdő
téli- és nyári-
gyógyhely.

Nagy kénes iszapfürdő,
melynek 520 m²-méter nagyságu nyitott és zárt medenczéiben a forrás-
viz naponként négyszer megújul.
Mindennemű gyógy- és üdítő fürdők.
Ötcső és szép lakások.
Prospektust küld ingyen az igazgatóság.
Budapesten.

Figyelmeztetés.

Tekintettel arra, hogy a hitközségünk tagjai részére való **husvétkenyér (maczoth)** szolgáltatásának joga a tennálló magas miniszteri rendelet értelmében **kizárólag az alólirt hitközségnek van főtartva**, indítatva érezzük magunkat arra figyelmeztetni a tiszt. hitközségi tagokat, hogy maczoth-szükségletüket csakis **hitközségünk maczoth-sütőitől** szerezzék be, minthogy a husvét-kenyérnek úgy **vidékről leendő behozatalát**, mint a **budai részekből**, **Kőbányáról** és az elővárosokból való **beszállítását**, valamint a netalan megkisérelt **csempészetet** avagy **ügynök** általi illetéktelen elárúsítását szigoruan ellenőrizni és **hatósági elkobozás** által megakadályozni fogjuk.

Budapest, 1898. évi márczius hó.

A pesti izr. hitközség előjárósága.

ELSŐ
Leánykiházasítási-Egylet m. sz.

LEÁNY-ÉS FIUBIZTOSÍTÁSI INTÉZET
BUDAPEST,

VI., Teréz-körút 40—42. sz.
(az intézet saját házában.)

Alapított 1863. évben.

Eddig kifizetett biztosítási összegek
5.000,000 korona.

Előnyös táblázatok és díjtételek leányok s fiúk biztosítására 1000—20,000 koronáig, azonnali biztosítással a halálesetre.

A fizetendő járulékok teljesítése a legelőnyösebb, a mennyiben havi részletekben is történhetik minden más melléklettel kizárásával.

A tagoknak e biztosítás időtartama alatt főlhalmozódott nyeresége és más kedvezmények minden szülőnek és gyám. nak ajánlják gyermekeiket ezen intézetenél biztosítani.

Prospektus és információ az irodában,

VI. ker., Teréz körút 40—42. szám alatt kapható.

KÖNYVKERESKEDÉS
és HÉBER KÖNYVKIADÓ ÜZLET
BUDAPEST, Király-utca 8. szám.

Műhímezőintézete az 1835. országos kiállításou, valamint a millenniumi kiállításou első díjat nyert.
Állandó kiállítás a magy. keresk. muzeumban.

Van szerencsém a t. cz. közönséget értesíteni, miszerint a »LÖWY M. E. FIA«-féle csőütömegből való alkalmi bevásárlásom következtében 40% árengedményt nyújthatok tisztelt vevőimnek.

Raktáron tartok: mindennemű héber műveket (ספרים) úgy mint:
Hebraicá-t, Judaicá-t, Alkalmi beszédek-et, Folyóiratokat és Tudományos műveket.

לוחות הפעלים
A héber ige- és névragozás tabellái. Módszeresen rendezte és nyelvtani jegyzetekkel kísérte Füredi J., képző-tanár.
Ára 20 kr. 25%.

למוד הפקרה והלשון
Héber (ABC) olvasó- és gyakorló-könyv. Irta Kircz J., tanár. Ára 20 kr. 40%.

Jahrzeit-Tabellák 50 évre kimutatva, szép kivitelben 1 frt 20 krtól 2 frtig.

הגדה של פסח
uj kiadása, Halász N. magyar fordításával, a széder arrangirozásának ismeretével vagy német fordítással 10 krtól 20 krig

ספרי תורה új vagy használt 100 frtől 200 frtig.
Hétköznapi és ünnepi imakönyvek finom bőr- vagy bársony-díszkötéssel. Gyapot és selyem טליתים 2 frtől 50 frtig.

Kiváló tisztelettel **STERNBERG ÉS TÁRSA.**

Az 1878. évtől fenálló és rituális szempontból az ország minden részében mint legmegbízhatóbbnak elismert »laska« sütődemben, az idén is a legfinomabb laska készül Silbermann Jozsua főrabbinak főfölguelete alatt.

Kivánatra árjegyzékkel szolgálók. Megrendeléseket a legnagyobb mennyiségben szállíthatok, 5 kilós csomagokban, kivánatra ládákbán és a legnagyobb pontossággal.

Kiváló tisztelettel **Kolman Béni, Vác.**

„THE GRESHAM“
életbiztosító-társaság
LONDONBAN.

Magyarországi fiók: **BUDAPEST,**
V., Ferencz József-tér 5/6,
a társaság házában.

Ausztriai fiók: **BÉCS,**
Giselastrasse 1. sz. alatt,
a társaság házában.

A társaság vagyona 1895. decz. 31-én kor. 147,562,080.—
Évi bevétel biztosítások és kamatból 1895. évi december 31-én 27,094,875.—
Kifizetések, biztosítási és járadéki szerződések, valamint visszavásárlások stb. után a társaság fennállása óta (1848) 321,644,530.—
Az 1895. évben a társaság 8761 kötvényt állított ki 82,267,300.—
összeg értékekben.

Prospektusokkal és díjtáblázatokkal, melyek alapján a társaság kötvényeket kiállít, továbbá ajánlatokkal díjmentesen szolgálnak az osztrák-magyar monarchia minden nagyobb városában az ügynök urak és a **magyar és osztrák fiókok.**

Specialista
sérvkötőkben

Cs és kir osztr.-magyar és belga kir. szabad. Kitünt. Brüssel 1893, aranyérem és díszokmányyal.

KELETI-FÉLE
sérvkötő

a legtökéletesebb ezen nemban, nem csuszlik, nem gyakorol kellemetlen nyomást.

Ára: egyoldalu 6 frt.
kétoldalu 12

Gyáramban készülnek ezenkívül: mulábak, műkezek, müleges fűzők; egyenestartók, járó és nyújtó gépek, gummi görcsér harisnyák stb.

Megrendeléseket pontosan eszközöl **KELETI J.**

kötészerész és orvos-szabézási műszerész **BUDAPESTEN:**

Főüzlet: IV., Koronaherczeg-utca 17. sz.
Gyár: IV., Rostély-utca 15. sz.

Nagy képes árjegyzék ingyen, zárt borítékban.

GEYER OSIÁS

könyvkereskedésében

Budapest, Király-utca 20. szám,

kapható:

Schück Schulchon-Aruch, német fordítással, kötve 1 forint.

הַמִּשְׁחָה (Mózes 5 könyve.) Magyar vagy német fordítással 2 frt. — Fürst német fordításával, illusztrálva, díszkötésben 4 frt 50 kr. — A רש"י commentár pontozott szövegével, németre fordítva, a biblia-szöveg német fordításával, öt vászonvötésben 5 frt.

ספרי הורה 200 frt. Használt állapotban, jótállás mellett 50 frittól 100 frittig.

Talészim (imaköpeny) selyem- vagy gyapjúból, arany- vagy ezüst paszomántal 5 frittól 20 frittig.

Imakönyvek magyar v. német fordítással 40 krtól főlebb.

Jahrzeit-Tabellák 50 évre kimutatva, szép kivitelben 1 frt 20 krtól 3 frittig.

Hagade a Peszach alkalmával, magyar vagy német fordítással 10 krtól 20 krajczárig.

Postai megrendelések utánvét mellett pontosan eszközölköttek.

KOHN ARNOLD

gazdag sirköraktárát

Budapest, Károly-körút 15. sz.

ajánlja mindazok figyelmébe, kiknek a sírkőállítás szomorú kötelességét kell teljesíteniök.

Szép és pontos kivitelért és lehetőleg olcsó megszámitásért kezeskedik a cég jó hírneve.

→ Szombaton és ünnepnapokon zárva. ←

MATTONYFÉLE
GLESSHÜBLER
legtisztább égvényes
SAVANYUKUT

Anglo-Osztrák Bank.

Az Anglo-Osztrák Bank részvényeseinek
XXXIV-dik rendes évi közgyűlése

1898. évi márczius hó 28-án,

esti 6 orakor, az osztrák mérnök- és építész-egyesület termében, I., Eschenbachgasse Nr. 9, Bécsben tartatik meg.

A tanácskozás tárgyai:

1. Az igazgatótanács évi jelentése.
2. A főügyelők jelentése az 1897. évi zárlatról és határozathozatal e fölött.
3. Határozathozatal az 1897. évi tisztanyereség hova fordítása iránt.
4. Az igazgatótanács egy tagjának megerősítése és öt tagjának választása a működési tartam lejáratá folytán.

Az alapszabályok 30. pontja értelmében szavazatra jogosult részvényes urak ezennel fölhivatnak, hogy részvényeiket, a nem esedékes szelvényekkel együtt, — Bécsben: az »Anglo-Osztrák Bank számvevő hivatalában« (I., Strauchgasse Nr. 1), — Londonban: az »Anglo-Austrian Bank«-nál, — Budapesten, Brünghben, Prágában és Triestben: az »Anglo-Osztrák Bank fiókjainál« bezárólag f. é. márczius hó 15-éig letéteményezzek.

Az alapszabályok 27. pontja értelmében meghatalmazást csak szavazatképes részvényesekre lehet ruházni.

Bécs, 1898. évi márczius hó 9-én

Az Anglo-Osztrák Bank igazgató-tanácsa.

Az „Erzsébet” Gőzmalom Társaság BUDAPESTEN,

mely a »PANNONIA« gőzmalom átvétele óta, a husvétli lisztek gyártását folytatja ajánlja a husvétkor használatos lisztfajákat

megfelelően

a budapesti gőzmalomok eredeti lisztszámainak, melyek az itteni rabbinátus és különösen főtisztelendő Pollák Lipót rabbi úr

S Z I G O R U A N R I T U Á L I S

főügyelete alatt készítettnek.

Szives megrendelések a legolcsóbb napi árak mellett fogantositatnak.

Czim: „ERZSÉBET” Gőzmalom Társaság Budapesten.

A szabadság ünnepén.

Fényes álom, lelkesülés álma,
Szállj le, szállj le ünneplő hazánkra!
Égi tündér, szabadság tündére,
Simulj oda nemzeted keblére!
Simulj oda, gyujtsd föl a vért ereinkben,
Hadd égjen a szív, hadd forrjon az agy!
A te diadalmadat hirdeti minden,
Száz küzdelem üdveteli célja te vagy!

Mint sugár a fényes mennyországból,
Mint mosolygás Isten ajakáról,
Etröppentél — messze-messze szálltál,
Szeretszét a mindenségen által.
S erőd az anyagba új életet öntött,
Aldás vala: fényed akárhova szállt;
Beragyogtad a renyhe, a sűrke göröngyöt,
A dús sikokat, meg a puszta kopárt.

Eszme voltál: jog, törvény, ítélet.
Mikor még tán senki meg nem értett...
Hiszen egykor az ember se látott —
Aludván még a csecsemő álmat
Hanem te letörted álmai lánczát,
Hadd éljen immár ébren, szabadon!
Hadd törjön előre a lét viharán át,
Ne ejtse rabúl a rest nyugalom.

S hogy az ember fölébredt, föllálla, —
Lánczot verni volt első munkája,
Vert bilincset és vert hóhérbárdot,
S miljó rabszív csak érted sovárgott.
S te titkon osonva a börtönök alján
Biztattad a csüggedt rabsziveket,
Büvös reményt reményre sugallván,
Hogy minden télre jön kikelet!

Azt hitték már, a láncz meg se törhet,
S hogy te el is hagytad már e földet,
S visszaszálltál Isten ajakára,
Föl a fényes, tiszta mennyországba!...
S hitték, hogy örökre hiába bolyong már
A balgatag ember szent nyomodon...
S csak kúszva tenyésző törpe folyondár
A lét, a mióta Sión fala rom!

Ugy gyászoltak szerte vezekelve,
Kinek bármi volt is hite elve.
Ez Jézushoz sirt, az Adonájhoz,
Hogy Magyarhon sorsa mért oly gyászos?!
Ugy sugta az ajk: meghalt a szabadság!
Ugy sugta a szív: magad is behalsz!...
S egyszerre — a börtönöket nyitogatják!
S egyszerre megindul éretted a harc.

Talpra magyar! szólt a költő ajka
S ki magyar volt: egyként állott talpra!
Érted egyként állt a harczmezőre:
Jézus hive, Mózes követője.
S most — ragyog az eszme: jog és kötelesség!
Nem ölte meg őt a dühöd zivatar.
A vérözön elfolyt, hull a verejték,
Büszkén, szabadon munkál a magyar!

Telkes Béla.

A hitehagyott.

Irtá: Dr. Mezei Mór.*

Serdülő ifju valék, ki kedves anyám tűzhelyénél
szeretve és szerettetve boldogan éltem napjaimat.

De boldogságom főtényezője mégis a szomszéd;
kis Sarah volt, kihez az első szerelem tűzével ragasz-
kodám s kinek mosolyát mindig szebbnek találtam a
hajnal hasadtánál.

Szabad időmet, és ez sok volt, faragással szerettem
eltölteni.

A zsinagóga számára fából faragtam egy mutatót
a Tóra olvasásához, melyet szépsége miatt a drága
pénzen szerzett, ezüstből készült mutatónál is többre
becsültek.

Egy véletlenül hozzám tévedt darabka elefántcsont-
ból kifaragtam Sarah arczképét s mindenki azt állította,
hogy tökéletesen hasonlít; csak én találtam az eredetit
hasonlíthatlanul szebbnek.

Peszachkor mindig fájlaltam, hogy míg a vagy-
nosok asztalai mindig nyögtek a rájuk halmozott ezüst
szerek sulya alatt, kedves anyám szegényes asztalának
egy ócska cintál volt minden ékessége. E tálat tiz mezőre
osztván, bele véstem az egyiptomi tiz csapást ábrázoló
képet, hogy a roshakol is irigyelve nézett a szegényes
asztalra.

És így minden barátomnál, minden ismerősömnél
találkoztam egy-egy példányra kezem munkájának.

Kárpátalji kis szülővárosomban rebesgetni kezdték,
hogy jeles képfaragó lehetne belőlem, s kár elsatnyulni
az ily kiváló tehetségnek.

Ismerőseim, barátaim, s utóvégre maga anyám és
még a kis Sarah is unszoltak, mennék Pestre, a fővá-
rosban kiképzendő és felhasználandó Isten nagybecsű
adományát.

Pedig én nem kívánkoztam el hazulról s szeretett
anyám és kedves Sarah között oly boldognak éreztem
magamat, hogy általában nem bírtam megérteni becsét
a művészetnek és a művészi dicsőségnek.

De végre engedtem kedveseim óhajának és érze-
keny bucsu után utnak eredtem.

Édes anyám könyezve kért, ne felejtsem kegyes
őseim hitét, és ne térjek el az örökkévaló parancsaitól
s midőn megindult szekerem, imádkozva kérte rám áldá-
sát Izrael Istenének.

Pesten ajánló leveleim nyomán könnyen találtam,
a mit kerestem: mestert, ki megtanítson a művészetre,
— művésznek lenni.

Mesterem vezetése mellett szembetűnőleg haladtam,
de jellememben is teljesen megváltoztam; az igénytelen
ifjúból egy önbecsét érző fiatal művész lett. Hirnév,
dicsőség után sóvárogtam, és azon az egy vágy fölött,
világszerte ismert művészszé lenni, elfelejttem korábbi
életnapjaim minden viszonyait.

Igy midőn mesterem, ki maga is nagyobb tehet-
séget fedezett fel bennem, mint eleinte gyanítá, egy év
mulva azt tanácsolá, hogy tanulmányaim folytatása végett
néhány évre Olaszthonba terjek, ezen tanács fölös-
leges volt.

Régen az volt föltett szándékom, titkos vágyam,
bejárni a classicitás honát, letelepedni a művészet fő-
székhelyén, Rómában, itt tanulmányozni, elérni, fölül-
mulni az örökbecsű remekműveket.

* A Lipótváros orsz. képviselője ezt az elbeszélést 30
esztendővel ezelőtt irta. Szerk.

Megirtam anyámnak, hogy elhagyom hazámat, biztattam őt, hogy néhány év múlva viszontlát, és azzal az Alpeseeknek vettem utamat.

Rómába jutottam. Hallottam csörgedezni a kiapadhatlan forrást, mely égő szomjamat ki fogja elégiteni. Ugy éreztem magamat, mint a paradicsom előcsarnokában, mely magában rejti összes boldogságomat. A kilincsre tettem remegő kezemet, — az ajtó zárva maradt.

Izraelita valék és az izraelitára Rómában nem vár egyéb megszégyenítő elutasításnál!

Kértem, könyörögtem; hiába volt, ajánló leveleimet meg sem tekintették, s még csak szánalmat sem tudtam ébreszteni, mert zsidó valék.

Társaim nógattak, ne irtózzam egy pár csepp viztől — formáság az egész, mit holnap ismét elfelejt-hetek. — Mások, kikhez segedelemért folyamodtam, vállat vonva mondták, hogy semmit sem tehetnek érted, de ha keresztény leszek, nem csak mindent megnyerendek, a mit kérek, hanem azonfelül nem remélt, nem óhajtott kitüntetésekben fogok részesülni.

Szegény anyámra, végső intésére gondoltam és sorra jártam újból minden ajtót.

Sikertelen, — mindenütt ugyanazon válasz. Tan-talus voltam a szellemi élvezek dáriusi kincsének mellette.

Tudtam, hogy őseim boldogoknak érezték magokat, midőn vallásuk vértanuivá lettek, de én mégis egészen másnak találtam saját helyzetemet. — Őket egész életirányuk azon térre vitte, melyen a hitért szenvedett halál a dicsőség tetőpontja volt. Számomra egyik oldalt a dicsőség napja ragyogott, a boldogság édene virágozott, másik oldalt csak gyászt, ki nem elégíthető vágyakat, életirányom teljes elrekedését találtam.

A saharai vándor, ha több napi italtalan bolyongás után csermelyre talál, nem hörpentendi-e mohón a kínálkozó vizet, ha mindjárt tudja is, hogy méreg az, mit ajkaira vesz? És én azt hittem, hogy helyzetem egészen olyan, mint ezen vándoré.

Én azt hittem, hogy a vágy, mely keblemet hamvasztá, eltem gyökere s nem tudtam lemondani.

Megtagadtam atyám hitét — és a művészet tárházai nyitva állottak előttem.

Biztatóim ígéretei teljesültek; mindenütt nem várt pártfogások, kitüntetések özönlöttek reám, korlátlanul merithettem az örökszép bő forrásból, s ha aztán a felvett benyomásoknak egy műben kifejezést adtam, a művészet rém ekei közé sorozták.

Minden megvolt, a mi után lelkem sóvárgott: művészi hajlamom kielégítése, fényes állás, hírnév, dicsőség, — szóval boldog voltam.

És a boldogok napjai gyorsan fogynak; — alig vettem észre, miként mult el a három év, de alig azt is, miként lettem nagy, világszerte ismert, világszerte dicsért művészsze!

A boldogok feledékenyek; — és én is csak ritkán-ritkán emlékeztem meg első ifjuságom örömeiről és a szerető szivéről, melyet anyám hajlékában annyi gonddal ápolt.

De annival többet gondolt rám ő, szegény anyám, mig végre nem bírta leküzdeni a vágyat — ismét keblére ölelni egyetlen fiát.

A mennyire örültem váratlan levelének, ép annyira fájt azon tudat, hogy érdemtelen voltam ennyi ragaszkodásra, hálátlan ennyi szeretet iránt. Feltűnt előttem ifjúkori életem élénk rajza, s érzém, hogy a nagy világ

minden tömjénezése nem ér fel egy anyai sziv szerény szeretetével.

Elrendeztem ügyeimet s indultam anyám látogatására. Levelem, mely jöttömet megelőzte, nem maradt kis szülővárosomban titok s így még mielőtt édes anyám szerény hajlékába egy pénteki napon beléptem, minden ismerősömnek tudomása volt megérkezésemről.

A viszontlátáson örömkönyeket sirtunk egymás keblén. — Egy pár meghittebb látogatótól szabadulván, egymásé voltunk s anyám szemei telhetetlenül csüggtek ajkaimon, midőn hosz-zasan beszéltem el élményeimet.

A csordulatra gyűlt örömkehelyben az első keserű csöpp. Egy homályos pont volt életemben; egy botlás, melylyel lesiklottam az őseim által követett tövises pályáról és eltévedtem az idegenek sima útjára; egy lépés, melylyel megtagadtam eredetemet, s melylyel számot nem adhattam annak, a ki életet adott! Az első hazugság volt ez anyám előtt, s oly végtelenül fájt; — egy hamis eskü nem esett volna oly nehezemre, mint e hazugság a viszontlátás első percében.

De mit tehettem? Hazudtam, mert az igazság bevallása halálos tördőfés volt volna a legjobb anyai szivbe!

Édes anyám kegyes, istenfélő asszony volt.

— Dicsértéssel Örökkévaló, Izrael Istene, világ ura, ki kegyelmet árasztasz Izrael fiaira! Hálát adok, folytatá, a nagy Istennek, a ki ennyire megáldott s könyörögöm neki, hogy ezutánra se hagyjon el téged valahányszor kérő szavadat hozzá intézed. Te pedig, kedves fiam, ne felejtsd el soha, hogy minden jó az istentől jó s hogy minden bajodban örökösödik feletted az, ki atyáid Istene volt, nemzedékről nemzedékre s unokáid Istene lesz nemzedékről nemzedékre.

Ha az egész világ kiátkozott volna, ha száműzettem az emberi társadalomból, az nem sujtott volna annyira, mint a mennyire lesujtottak anyám áldó szavai! Minden szó egy új csavar volt a lelkifurdalások kintapadán s éreztem, hogy a mi bennem lélek, szellem van, mint hánykolódik az irtózatot kinok alatt, hogy majd összetörik benne a roncsolt test. Szédültem és roskadoztam.

Szerettem volna visszafutni, itt hagyni, minek annyira örvendtem, lemondani a rokonok szeretetéről, az emberek becsüléséről! De mit tehettem? Leküzdöttem a kínos szégyent, a duló fájdalmat s lehajtott fővel némán fogadám szegény anyám szeretetteljes csókját. Hiszen még vigyáznom is kellett, hogy el ne áruljam magamat!

— Holnap majd a zsinagógába megyünk, fiam — szóla ismét anyám, — tudod, szombat van s az előljárók eleve is neked tartották fenn a maftirt, pedig vőlegény is van a községben, ki e miatt majdnem perre kelt az előljárók ellen.

Szegény anyám! minden szavából csak páratlan szeretetét kellett volna kihallanom s minden szava rám nézve nem volt egyéb mérges élű törnél. A tiszta szó tisztátalan kebelbe ejtve, izzó szén, mely megtisztítja, de le is hamvasztja a megfertőzött idegeket. — Jól tudtam, ez volt anyám legkedvesebb gondolata, ez azon perc, melynek örömeért szívesen adta volna cserébe élte hátralevő napjait, ez a legnagyobb gyönyör, melyet neki látogatásom alatt szerezhettem! S mégis! felmehettem-e azon emelvényre, melyen atyám s nagyatyám annyi ajtatossággal hallgatták Isten igéjét; beléphettem-e az imaházba, atyám örökjeképen rám maradt székemet el-

foglatni? ki tudja, a kósza hír mikor hozza el e rejtett kis szögletbe is ama nyilvános lépésem történetét s hogy ezután a felbőszült nép mint zudul rá szegény anyámra azzal, hogy fia nemcsak mesumed lett, hanem még atyái vallását is kigunyolta, a szent Tórárt megfertőztette!

Szerettem volna végig futni az utcán, kiabálva, ime megtagadtam atyáim hitét, tagadjatok ki ti is engem,átkozzatok meg s mondjátok, hogy szüleimnek magvuk szakadt, nekem pedig soha sem volt atyám, anyám... Mondjátok rám halált, kövezzetek meg, vessetek élve lobogó máglyára! ez mind kegyelem lesz, csak ne süssetek ily lassu tüzön!

De mit tehettem ismét? — Kimélnem kellett szegény anyámat, — görcsös erőlködéssel visszafójtottam az égő kint s hallgattam!

Anyám is hallgatott. Rajtam csüggő szemei neki kimondhatatlan örömet, nekem elviselhetlen kint szereztek.

Kis vártatva ismét megszólalt.

— S neked, mondá gyengéd szemrehányással, semmi kérdésed hozzám? Nincs senki, ki iránt tudakozódnod kellene? — Látod, a te Sárád mindig terólad beszélt nekem s kimondhatatlanul örült jöttöd hírének! Alig képzelheted, mennyi jót tett velem ez az áldott jó leány. Magányomban ő volt ápolóm, ő vigasztalt, ha elnyomott a bánat, ő biztatott, ha kétségbeestem hosszú távolléted fölött. Leányom helyett ő volt nekem s nem is tudom, mi lett volna már belőlem nála nélkül? Azután ha látnád, hogy felnőtt a leány, mint a czedrusfa és szépsége ritkítja párját fél Magyarországon; s milyen gazdasszony! »Izrael minden gyermekének legyen egy ilyen feleség mondva.« Jártak is nyakára a háztűznézők, de ő mindannyinak kosarat adott; azt mondta, neki van jegyese s nem hitt a gonosz nyelvek rágalmainak. Ille- nek is, ha estebéd után átmennék Sáráékhoz.

Sára! mennyi szemrehányás fekszik ez egyszerű névben! Mennyit nem vétettem neked, ifjuságom ártatlan anyala! A hirnév bálványa kiszorított téged szivemből és az álboldogság mámorában elfelejtettem azon igazi szivboldogságot, melyet a te oldalad mellett élveztem. És te, hűséges sziv, az én menthetlen közönyösségem daczára nem szüntél meg szeretni és bizni állhatatosságomban! A boldogság emlékével visszatért maga a szerelem is, visszatért, érzem, tiszteres, százszoros erővel. Mint fogok lábaidhoz omlani, szemeidből olvasva a bocsánatot annyi bűnért! S azután megkérek atyádtól s elviszlek...

Hová, nyomorult hitehagyott? Mennyezet alá, vagy oltárhoz-e? Hogy kerüljek szemed elé én tenéked, kítől elraboltam ifjuságod virágait, kít megcsaltam egy boldog élet reményével! Mit is mondjak, mit szólnak előtted? Nem hazudtam, midőn azt mondám: »szeretlek«; igaz esküt tettem, midőn fogadám, hogy egy pár leszünk, de azóta tettető, gonosztevő, áruló lettem, kinek ajka mást vall, mint a mit szive érez; ki előtt nem szent az eskü; ki áruba bocsátja meggyőződését és önző vágyainak föláldozza mindazokat, kik benne biztak.

Ez a végesapás volt! Érzem, hogy tovább nem állhatom s minden áron menekülnöm kell a perczenként növekedő elviselhetlen kintól.

Ajkamon volt a szó. Ne örülj, anyám, neked nincs fiad. Ne ábrándozzál, leány, kedvesed hűségéről; menj férjhez, esküdjél örök hűséget és tartsd meg azt jobban, mint én megtartottam neked. — Ne emlékezzetek meg többet rólam és mondjátok nevem után, hogy »kitöröl-

tessék a földről«; forduljatok el tőlem utálattal és ne bocsássátok meg soha, a mit nektek vétettem.

Ezt elmondva, talán megkönnyebbült volna terhes szivem, de nekem nyugalmat, örömet kellett színlelnem ily kedélyhangulat mellett.

— Álmos, fáradt vagyok, édes anyám — mondám végre. szerfölötti erőlködéssel közönyös hangszinezetet adva szavamnak, — hagyj most pihenni mennem, majd holnap!

Szegény anyámnak zokon esett, hogy az estebédet nem várom be és még azt az örömet sem élvezheti, hogy én mondjam el a szombati áldást az asztal fölött, de végre engedett kívánságomnak s hálókamrámba vezetett — aludni.

Aludni? Ha csodát kívántak volna tőlem, inkább lettem volna képes azt művelni: aludni ez éjjel a csodánál is lehetlenebb volt!

Felöltözötten vettem magamat az ágyra, roppant kinok között számítva a mulni nem akaró másodperczeket.

Gondoltam öngyilkosságra; miért is ne vessek véget egy pisztolydurranással minden fájdalmanak?

Anyámat, jegyesemet nézzem? — hisz nekik ugy sincs fiuk, mátkájuk, rég elvesztették őket a halálnál százezszorta fájdalmasabb módon. — Ha meghalok, sajnálni fognak, anyám megnyugszik Isten bölcsességében, ki a mit adott, tőle el is vette; — ha megtudja életemet, megátkozza önméjét, mely engem szült.

Kint az ajtó nyilt.

Vendégek jöttek. Sára családja jött látogatóba.

Hallottam a hangot, ifjuságom dalának zenéjét — Hallgatództam, s e hang minden modulatiója egy egy rég felejtett boldogító képet idézett föl elmémbe. Szólt s szava hű visszhangot költött szivemben.

Ugy vonzott látni őt, lábaihoz omlni és ismét szeretni, mint régen!

Nem állhattam ellent. Leszálltam ágyamról, labujjhegyen az ajtóig lopódzóm, óvatosan nyomom meg a kilincset s az nesztelenül nyilik.

Szemközt velem egy ifju nő, két nagy méla szeme egyenesen rám függesztve.

Ő az...

Mennyei boldogság!

Elvesztett paradicsom!

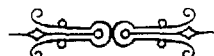
Lesújtó kétségbeesés!

Vérem e perczben oly viharosan habzott, szivem oly különösen száguldott; egy félig elnyomott sikoltás tört ki keblemből és összerogytam.

Erőltetett sikoltásom fölébresztett s midőn szemeimet felnyitván, a kelő nap hajnaluszályára vetem, kimondhatatlan boldognak érzem magam, hogy tagja vagyok azon hűfelekezetnek, melynek osztályrésze az üldöztetés és szenvedés!

*

Álmát így beszélte el ifju művész barátom és én úgy irtam le, mint ő azt elbeszélte.

Életrépek.

— Irta: dr. Seltmann Lajos.* —

Ismeretlen világba vezetlek benneteket, olyan világba, melyben áthatolhatatlan, sűrű sötétség uralkodik, melybe még nem jutott a civilizációnak és felvilágosodásnak egyetlen sugara sem. Kérlek, kövessetek. Nem kell félnetek, nem megyünk sem Ázsiába, sem Afrikába. Nem, itthon maradunk, saját hazánkban; mert ma csak a *jesibába*, a talmudiskolába vezetlek benneteket, a magyar jesibába, ebbe a kis komor világba.

Bizonyára ismeritek Szabolcsmegyét, hiszen jelenléken szerepet játszik a magyar zsidóság legújabb történetében, s ép ily nyilván ismeritek Kis-Várda városkát, mely ebben a megyében fekszik. Kövessetek hát ide.

Látjátok ott azt a kis szalmafedelű házat? Oda megyünk be. Előbb keresztül kell ugyan mennünk egy igen piszkos, nagyon sáros uton; de ez nem fog akadályul szolgálni, mert jó magyar létekre ehhez már hozzá vagytok szokva. Kinyitom az ajtót s benn vagyunk a konyhában. Az a levegő, mely itt uralkodik, rögtön meggyőz bennünket arról, hogy itt nem főznek holmi finom fűszerszámmal; balra és jobbra a két lakószoba nyílik. Előbb jobbra fordulunk. Itt egy különösen nyirkos hangot hallunk, mely egy ismeretes héber reggeli imát morzsol le. Midőn kopogtatunk az ajtón, belülről a szokásos »szabad« kiáltás helyett gyanus csoszogást hallunk, mintha nagy papucsok csapódnának a kövezet-hez. Ebben a pillanatban a lakószoba és a konyha közt levő homályos térben egy rettentően hosszú és sovány alak jelen meg, mely csoszogva mozog előre. Az ismeretlen alak csak némileg hasonlít emberi teremtéshez, melyre női ruha van vetve. Nagyon jól ismerem, mert három esztendeig laktam nála. Van szerencsém bemutatni: Gele Nesómechapperen asszonyság. »Nesómechapperen« azt jelenti, hogy »lélekfogó«. Ezt a szép nevet pedig azért kapta, mert egyetlen haldokló nő ágyától sem hiányzott. Nincs a városban más olyan asszony, a ki olyan jól értene a beteghez, mint Gele néni. Biztosan meg tudja mondani, hogy mely órában lesz »jeziász nesóme«, azaz mely pillanatban leheli a beteg utolsó sóhajtását. És ha azt mondja: »gyujtsátok meg a havdólékat!« (a viaszgyertyákat), akkor senki sem kételkedik többé, hogy a haldokló lelke már annak ajkán van. De nem csak a betegszobákban imádkozik, otthon is folytonosan azt cselekszi. Nagyon sokat ad a korban-mincha-sziddur-jára, de sajnos, annál kevesebbet a tisztaságra. E mellett virágos orra azt is elárulja, hogy minden jámborsága daczára a vizen kívül még más valamit is szok inni.

Itthon vannak a bócherok? kérdjük őt.

Gele néni csak néma kézmozdulattal felel, mert most végzi reggeli imáját, s a mig be nem fejezte, nem felelne még a királynak sem. Rámutat a balra nyíló ajtóra. Belépünk oda s a bócher-szálláson vagyunk. Meglehető nagy, de szegényesen világított, padozatlan szoba, melynek falairól csöpög a nyirkosság. Mindjárt az ajtó mellett egy ősrégi kályha áll, mely azonban, bár december van, nincs befűtve. Mellette egy nagy láda foglal helyet, mely ruhatáru szolgál, felső részét azonban

* A nagy tetszés, melyben Seltmann Lajos dr., hódmezővásárhelyi főrabbinak, Lule d'misztafina című rajza részesült, arra késztet bennünket, hogy ugyane szerzőnek egy másik még érdekesebb és becses dolgozatát, mely »Életrépek« czímen az IMIT. első Évkönyvében jelent meg, szintén bemulasuk olvasóinknak. A zsidó népelet e mesteri rajzát e számban kezdjük meg közlenni.

mosdó-asztalnak használják; láthatjátok, most is rajta van egy nagy dézsa, egy pohár és egy vizes kanecsó. A láda és a kályha közt a falba vert szegen négy talesz-zacsó csüng, meg törülköző kendő, melynek színét nem lehet pontosan megállapítani, de ha közelebbről vizsgáljuk, akkor föl kell tételeznünk, hogy eredetileg fehér vászonból készült. Egészen fenn két durván ácsolt ágy áll s mert egyik szombattól a másikig nincsenek megvetve, ugyanolyan színük van, mint az említett törülközőnek. A szoba közepén egy hosszú, zöldre mázolt asztalt látunk; kétfelől fapadok fogják körül. A padokon négy fiatal ember ül. Sajátképen fiuk még ők, gyermeké az istenadta mind a négy, de mivel hosszú száru pipákból pöfékelnek és nagyon is komoly arcczal gunnyasztanak hatalmas foliántok fölött, férfiaknak kell őket tartanunk. Négy bócher ez a fiatal ember, a kik a Nesómechapperenél albérlésben laknak. Az elsőt Szimche Zbarevnek, a másikat Smáje Mizselabricsnek, a harmadikat Chájem Sztrapkevnek hívják, a negyedik neve: kisasszony. *Egyéni* nevükkel csakugyan így hívják őket, de mivel a jesibában több hasonló nevű bócher van és chukkesz-haggój (nem zsidó szokás) valakit családi nevével szólítani, a mit egy jámbor bóchernek soha sem szabad tennie, tehát mindegyiket külön arról a városról nevezik el, a honnan való. Szimche Zbarev tehát zborói, Chájem Sztrapkev sztropkói, Smáje Mizselabrics pedig mizselabricsi. Nos igen, mizselabricsi. Miért néztek rám oly furcsán? Nem tudjátok talán, hogy merre van Mizselabrics? A térképen, az igaz, Mező-Laborecnek hívják, mi jámbor bóchernek azonban csodálatos szép nyelvünkön Mizselabricsnak nevezzük, mert az zsidósan hagzik. Hogy a negyediket miért nevezik kisasszonynak, azt később fogjátok megtudni: előbb jól meg kell ismernetek hőseimet.

Valamennyinek fölötté áll Szimche Zbarev. Ő már tizenéves korában chazer-bócher (korrepetitor) volt, most azonban, hogy három évvel idősebb, a legjobb és legtiszteltebb bócherja a jesibának. Még pedig joggal. Mert Szimchének valóban rendkívüli szellemi képességei vannak, korához képest nem minden nap előforduló olvasottsággal bír a talmudban; bámulatos éleselműséggel ért hozzá, miképpen kell egy »psetelt« mondanía és a távolesó fogalmakat művészileg összekapcsolni. E mellett igen jámbor, mondhatni, bigott. Nem csoda tehát, ha általános szeretetnek és tiszteletnek részese. Még Reb Ibn Itse is, a »szófer«, az egész község legtüzesebb choszidja is, a ki évenként háromszor zarándokol Uj-Szandeczbe, hogy megkapja az ottani csodarabbi áldását, — ez a nagy choszid is azt szokta mondani:

Valóban, Szimche Zbarev jó, jámbor gyermek, egy feinszbócher.

Az igaz, hogy hozzá teszi mindig:

De, »beavajneszénü horábbim,« Isten ne vegye bűnül, csöppet sem hasonlít egy jámbor zsidóhoz.

És ebben tökéletesen igazza volt Reb Itsének. Szimche Zbarevnek a külseje csakugyan nem árulja el a zsidót, még kevésbé a bóchert; mert nincs neki sem görbe háta, sem beteges, sápadt arcza; ellenkezőleg egészséges, erős, nagy, nyulánk, arcvonásai nemes formájúak, nagy, kék szeme ritka szépségű és csodálatosan, varázslatosan ragyog, a mikor valaminől lelkesülten beszél.

(Folytatása következik.)

